

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2014-03-10

UF2014/4543/UD/USTYR

Utrikesdepartementet

Enheten för styrning av utvecklingssamarbetet (UD USTYR)

Remissammanställning Regeringens biståndspolitiska plattform

Innehåll

1 Inledning.....	5
2 Synpunkter på biståndsplattformens inledning	6
3 Biståndets uppgift i en föränderlig värld	6
3.1 En värld i förändring	6
3.2 Grundläggande värderingar i svenskt bistånd	8
3.2.1 Fattiga och förtryckta människors perspektiv på utveckling fördjupas	9
3.2.2 Rättighetsperspektivet – för ett bistånd som utgår från de mänskliga rättigheterna.....	10
3.3 Biståndspolitiska utgångspunkter	12
4 Det svenska biståndets inriktning.....	13
4.1.1 En tydlig målhierarki för det svenska biståndet.....	13
4.1.2 Motiv för val av delmål.....	15
4.1.3 Det svenska biståndets målgrupper	16
4.1.4 Så här ska den biståndspolitiska inriktningen få genomslag ...	17
5 De sex biståndspolitiska målen	17
5.1 Delmål 1: Stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck	17
5.1.1 Stärkta möjligheter att hävda medborgerliga och politiska rättigheter, utöva demokratiskt inflytande och organisera sig.....	20
5.1.2 Stärkta demokratiska processer och institutioner samt ökad respekt för rättsstatens principer	21
5.1.3 Ett livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle och stärkta demokratiseringsaktörer	22
5.1.4 Ökad jämställdhet och stärkt egenmakt för kvinnor och flickor.....	23
5.1.5 Stärkt tillgång till fria och oberoende nya och traditionella medier.....	23
5.2 Delmål 2: Förbättrade möjligheter för fattiga människor att delta i ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning.....	24
5.2.1 Förbättrad tillgång till utbildning av god kvalitet.....	29
5.2.2 Fler och bättre jobb.....	30
5.2.3 Mer inkluderande och effektiva marknader.....	32
5.2.4 Friare handel	32
5.2.5 Tryggad livsmedelsförsörjning.....	33

5.2.6 Forskning av hög kvalitet och relevans för fattigdomsbekämpning	35
5.2.7 Förbättrad tillgång till social trygghet	36
5.2.8 Förbättrad tillgång till öppen och säker informations- och kommunikationsteknologi	36
5.2.9 Stärkt kapacitet att hantera de möjligheter och utmaningar som migration och rörlighet medför.....	36
5.3 Delmål 3: Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer	37
5.3.1 Stärkt motståndskraft mot klimatförändringar, miljöpåverkan och naturkatastrofer samt minskad påverkan på miljö och klimat .	40
5.3.2 Förstärkt institutionell kapacitet inom miljöförvaltande och miljörelaterade institutioner	41
5.3.3 Hållbara städer.....	42
5.3.4 Förbättrad tillgång till hållbara energialternativ.....	42
5.3.5 Hållbart nyttjande av ekosystemtjänster	43
5.4 Delmål 4: Förbättrad grundläggande hälsa.....	43
5.4.1 Förbättrad tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt minskad utsatthet för hiv och aids	45
5.4.2 Förbättrad överlevnad och mer hälsosamma liv främst för kvinnor och barn	46
5.4.3 Förbättrad tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet	47
5.5 Delmål 5: Värnad mänsklig säkerhet och frihet från våld.....	47
5.5.1 Minskad sårbarhet för konflikt och återfall i konflikt.....	49
5.5.2 Ökad mänsklig säkerhet i konflikt- och postkonfliktsituationer	50
5.5.3 Minskat könsrelaterat våld.....	50
5.6 Delmål 6: Räddade liv, lindrad nöd och upprätthållen mänsklig värdighet.....	51
5.6.1 Ett humanitärt bistånd baserat på humanitära behov, inklusive kvinnors och barns särskilda behov	52
5.6.2 Tryggad livsmedelsförsörjning i samband med humanitära kriser och katastrofer	53
5.6.3 Effektivt skydd av flyktingar och internflyktingar	53
5.6.4 Ökad respekt för de humanitära principerna och internationell humanitär rätt	53

5.6.5 Ett starkt och samordnat internationellt humanitärt system..	54
6 Principer för ett effektivt och resultatnriktat svenskt bistånd.....	54
6.1 Stärkt fokus på resultat	55
6.2 Insyn och öppenhet.....	58
6.3 Biståndet ska stärka kampen mot korruptionen	58
6.4 Innovation och flexibilitet	58
6.5 Svenskt bistånd ska söka ny kunskap och samverka med andra aktörer.....	58
6.6 Särskilda förutsättningar i sviktande stater	59
6.7 Kostnads- och riskmedvetenhet.....	60
7 Samverkan och synergier i det svenska biståndet	60
7.1 Ett väl anpassat bilateralt bistånd.....	60
7.1.1 Fokus på fattiga länder och ofria länder	61
7.1.2 Ett stärkt individfokus	61
7.1.3 Det svenska biståndets olika samarbetspartner.....	62
7.1.4 Biståndet ska anpassas till landkontexten.....	63
7.1.5 Former för det bilaterala biståndet	64
7.2 Ett strategiskt multilateralt bistånd	64
7.2.1 Det multilaterala systemet som en effektiv biståndskanal	65
7.2.2 Globalt genomslag för svenska biståndspolitiska prioriteringar	65
7.2.3 Ett effektivt och resultatnriktat multilateralt bistånd	66
7.2.4 Prioriteringskriterier för svenskt bistånd via multilaterala organisationer	66
7.3 Aktivt inflytande på och samverkan inom EU-biståndet.....	66
7.3.1 EU som biståndsaktör	67
7.3.2 Svensk påverkan på EU:s biståndspolitik	67
7.3.3 Vikten av samordning	67
Bilaga remissinstanser	68
Bilaga förkortningar	72

1 Inledning

Skrivelsen Regeringens biståndspolitiska plattform har remissbehandlats. Skrivelsen skickades ut till 144 remissinstanser, av dessa har 119 stycken (83 %) kommit in med svar. Av dessa 119 instanser uppgav 17 stycken att de avstår/inte har några synpunkter. Utöver remisslistan har också 17 spontana svar kommit in (se bilaga över remissinstanser). Remissammansättningen följer samma struktur och kapitelindelning som skrivelsen.

Flera remissinstanser välkomnar ambitionen att öka tydligheten i inriktningen på det svenska biståndet. Generellt efterfrågas en del förtydliganden, bl.a. om vilka styrdokument och policyer som fortsatt ska gälla, det anses något oklart vilken status plattformen ska ha i förhållande till PGU. Plattformen har ett starkt individfokus, det institutionella perspektivet behöver utvecklas relaterat till detta. Det kan bli tydligare hur delmålen hänger ihop, och hur resultat ska länkas ihop rent praktiskt. Hälsa och utbildning anses kunna ha en tydligare roll i skrivelsen, och även tydligare kring rättighetsperspektiv.

Synpunkter på processen

Några remissinstanser har haft synpunkter på själva processen. Bland annat riktas kritik, från *Statens kulturråd*, *Afrikagrupperna*, *Forum Syd*, *LO*, *LO-TCO Biståndsnämnd*, *TCO*, *Operation 1325*, *Röda korset*, *Sveriges kvinnolobby*, *We effect*, mot att remisstiden varit för kort. *Civil Rights Defenders* menar att det hade varit att föredra en process som gett remissinstanserna möjlighet att analysera plattformen i detalj. *Diakonia Svenska missionsrådet* och *Generalsekreterarnätverket* tycker det är olyckligt att plattformen inte kunnat beredas bredare, med biståndets alla aktörer. *Erikshjälpen* anser att trovärdighetsgraden i plattformen hade blivit högre om man i processen hade konsulterat bl.a. svenska biståndsaktörer. Vidare är det en brist att plattformen inte har en bred politisk förankring.

Göteborgs universitet ser det som anmärkningsvärt att man delvis ändrar huvudmålet för biståndet och lägger till sex delmål, och delvis frångår PGU, utan att något nämnvärt förankringsarbete eller offentlig utredning genomförts. *Fonden för mänskliga rättigheter* påtalar att det skulle ha uppskattats om regeringen till remissen hade bifogat en lista på de policier som skrivelsen ska ersätta för att mer effektivt kunnat göra en bedömning om dessa täcks av de föreslagna skrivningarna. *LO-TCO Biståndsnämnd* anser att formatet på plattformen saknar en tydlig relation med de huvuddrag som PGU införde 2003. *WWF* hade gärna sett en öppnare process. *Läraryrket* ser positivt på att processen kring framtagandet av en biståndspolitisk plattform öppnats upp. *Linnéuniversitetet* frågar bl.a. vilken status skrivelsen har och hur öppen och transparent framtagandet av dokumentet har varit.

2 Synpunkter på biståndsplattformens inledning

Forum Syd anser att den pågående urholkningen av biståndet är orimlig, även om alla summor tekniskt sett håller sig inom OECD/DAC-definitionen. *Pingstmissionens Utvecklingssamarbete (PMU)* menar att även om skrivelsen tar sitt avstamp i politiken så är det viktigt att övriga aktörer, inom civilsamhället och näringslivet, inkluderas i utformningen av biståndet. *Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU)* efterfrågar ett klargörande om hur regeringen definierar *ofria länder*.

3 Biståndets uppgift i en föränderlig värld

Några generella synpunkter till detta avsnitt är *Hungerprojektet* som ser det som glädjande att individperspektivet är starkt engagerat i plattformen. *PMU* ser att skrivelsen fokuserar på ekonomi och välstånd vilket är viktigt, men genom detta fokus riskerar man att tappa bort de mänskliga rättigheterna. Det är viktigt att välstånd och rättigheter länkas ihop. Det är också viktigt att i plattformen relatera till Post-2015. Stärkandet av civilsamhället är avgörande i arbetet för att bekämpa världens fattigdom. Viktigt att människor som lever i fattigdom ses som subjekt, med kapacitet att ta sig ur fattigdom. *Svalorna Latinamerika* ser beskrivningen av målhierarkin som intressant men föreslår att plattformens status visavi PGU förtydligas ytterligare. Vidare saknas referens till FN:s millenniemål och Post-2015. Målet för Sveriges bistånd bör utvidgas till att fattiga människor ges möjlighet att permanent lyfta sig ur sin fattigdom. Förslagets allmänna reflektioner kring en föränderlig värld skulle kunna kompletteras med en analys hur utveckling i olika kontinenter påverkar ett framtida svenskt utvecklingssamarbete. Gällande ”*moraliskt ansvar*” förefaller det som en förenkling av motiven bakom det svenska utvecklingssamarbetet. *Svenska kyrkan* anser att det saknas hänvisningar till Sveriges internationella åtaganden och skyldigheter i enlighet med de internationella regelverken för mänskliga rättigheter.

3.1 En värld i förändring

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) anser att omvärldsbeskrivningarna bör kompletteras med en beskrivning om nutida väpnade konflikter, och deras effekt på fattigdomsbekämpning m.m. Förslaget om att biståndet måste ta sin utgångspunkt i en samlad analys av fattigdomssituationen inklusive situationen för demokrati och mänskliga rättigheter välkomnas. Ett tillägg bör göras om vikten av att metodutveckling, studier och analyser baseras på forskning, och att resultaten tillåts influera biståndet i praktiken, samt att biståndsförvaltningen förstärker sin samverkan med svenska forskningsinstitutioner.

Karolinska Institutet anser att skador som ett problem bland fattiga borde nämnas redan i avsnittet om hälsoutmaningar (sid. 9). *Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)* påpekar att även om det i den senaste WHO-rapporten står att malariasjukdomar minskar så har detta uttalande blivit kraftigt ifrågasatt och visats vara felaktigt. *Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL)* anser att avsnitt 3.1 även bör inkludera en analys av betydelsen av hiv/aids, förslagsvis i stycket som handlar om hälsoutmaningar. *WaterAid* menar att under stycket om att barn fortfarande dör av orsaker som hade kunnat förhindras kan exempelvis nämnas infektionssjukdomar som diarré och lunginflammation.

Havs- och Vattenmyndigheten kan instämma i beskrivningen, man skulle ytterligare kunna klargöra länkarna emellan ekonomisk tillväxt och miljö/ekosystemtjänster. *Skogsstyrelsen* anser att avsnittet ger en informativ överblick över utvecklingen. Texten bör tydligare beskriva dynamiken mellan stad och land och drivkrafterna bakom detta. Formuleringen (sid. 9, sista st.) ”*Ekonomisk tillväxt ... ”som kan leda till” ...*” är för mild, istället bör det stå ”*har lett till*”. *Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)* menar att det är nödvändigt att beakta den tillväxtpotential som småföretag i form av familjejordbruk utgör i många länder. Vidare behöver förekomsten av urban agriculture i många städer undersökas, utvecklas och formaliseras. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien (KSLA)* pekar på att då utvecklingen går mot en allt större stadsbefolkning, kommer det att ställa ökade krav på matproduktionen för att försörja denna stadsbefolkning. Det kommer att behöva utvecklas en modern, men till berörda u-länder anpassad lantbruksvetenskap. En viktig del av de hälsoutmaningar som finns utgörs också att smittsamma djursjukdomar. *Naturskyddsföreningen* anser att avsnittet bör innehålla information om att tillverkningsindustrin i många fall är drivande i ekonomisk utveckling i fattiga länder. Och att utvinningen av mineral, olja och gas kan gynna ekonomisk utveckling i fattiga länder, men också orsaka socioekonomiska problem och negativ miljöpåverkan. Skrivningen om hälsoutmaningarna bör innehålla information om att icke smittsamma sjukdomar (t.ex. fetma), ökar i världens fattiga länder. Omvärldsanalysen missar också flera bakomliggande faktorer. Flera av hälsoutmaningarna har t.ex. koppling till kemikalieexponering.

Diakonia välkomnar och delar den analys regeringen gör av klimatförändringarnas betydelse för människor som lever i fattigdom, inklusive jämställdhetsaspekten. *Forum Syd* och *Generalsekreterarnätverket* ser positivt på att det finns en ambition att sätta in biståndet i ett större sammanhang i den globala utvecklingen. Men generellt behöver analysen av fattigdomens strukturella orsaker inklusive underliggande maktstrukturer utvecklas, t.ex. miljö- och klimatförändringar, den ekonomiska tillväxten i världen). *PMU* finner att plattformen definierar fattigdom som

brist på resurser, makt, säkerhet och möjlighet. För att få en än mer heläckande bild av fattigdom och marginalisering bör ytterligare aspekter tas med, t.ex. relaterade till kultur, religion och psykiskt välbefinnande. *Rädda Barnen* välkomnar att regeringen lyfter upp de omvärldsförändringar som biståndspolitiken behöver förhålla sig till, men noterar att avsnitten 3.1 och 3.3 saknar beskrivning av hur regeringen ser på frågan om fattigdom och ojämlikhet. Biståndsplattformen bör ha en tydlig inriktning inte bara på fattigdomsbekämpning, utan också på att motverka global ojämlikhet. *Svenska kyrkan* anser att den omvärldsanalys som ligger till grund för den biståndspolitiska plattformen saknar en hänvisning till viktiga aktörer som i hög grad påverkar den biståndspolitiska kartan idag, såsom den privata sektorn, BRICS-länderna samt religiösa aktörer. *We effect* ser det som positivt att det civila samhällets betydelse som förändringsaktör nämns i plattformen. Plattformen bör i högre grad lyfta fram nyttan av organisering. *Linnéuniversitetet* finner två perspektiv märkligt frånvarande i den biståndspolitiska plattformen; en djupare analys av vad globaliseringsprocessen har medfört för nya möjligheter, hinder och aktörer i utvecklingsprocessen och hur det påverkar det internationella utvecklingsarbetet.

Sveriges ungdomsorganisationer (LSU) håller med om flera av de utmaningar och förändringar som nämns. Hälften av jordens befolkning är under 25 år, med rätt insatser kan denna stora befolkning bli en viktig drivkraft.

Operation 1325 vill tillägga *Kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter*.

PRO anser att omvärldsanalysen bör framhålla den pågående dramatiska befolkningsutvecklingen med snabbt ökande andel och antal äldre i alla länder och dess konsekvenser för det svenska biståndets effektivitet för minskad fattigdom. Vidare bör uppmärksamma att en majoritet av de fattiga äldre är kvinnor. Sid 9, andra st. bör kompletteras med tydligare skrivning om den demografiska utvecklingen.

3.2 Grundläggande värderingar i svenskt bistånd

Statskontoret anser att den biståndspolitiska plattformen i relativt hög utsträckning utgår från ett givarperspektiv. Statskontoret saknar en redogörelse för hur biståndet ska kunna motsvara Parisdeklarationens principer om att biståndet ska utgå från mottagarens behov och samarbetsländernas ägarskap. *Forum Syd* tycker att det är bra att plattformen tar sin avsats i PGU. Dock är det inte klart vilken status plattformen har i förhållande till PGU. Vidare är det bra att plattformen grundas på ett rättighetsperspektiv som omfattar både ansvarsutkrävande och ansvarsstagande. *Stockholm International Water Institute (SIWI)* framhåller att rättighetsperspektivet är grundläggande för social utveckling och ett mer rättvist samhälle. Texten bör utvecklas kring detta begrepp. Tillgång till

rent vatten och sanitet är en mänsklig rättighet. Detta bör lyftas fram i plattformen. Dessutom saknas dimensionen ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i texten. *Svenska kyrkan* anser att rättighetsperspektivet bör kompletteras med en koppling till det internationella människorättsliga ramverket. *Sveriges kvinnolobby* framhåller att fattigdomsbekämpning är huvudinriktningen för Millenniemålen och bygger på ett rättighetsperspektiv. Plattformen borde därför nämna stöd åt samhällsutvecklingen som både mål och medel för att lyfta individen ur fattigdom. Sveriges kvinnolobby välkomnar att PGU:n ligger fast, men det är oklart vilka andra styr- och policydokument som påverkas av den presenterade plattformen. *Expertnätverket för de areella näringarnas bärkraftiga utveckling* anser att de svenska biståndsmålen demokrati, mänskliga rättigheter, miljö, klimat och jämställdhet lämpar sig utomordentligt väl till att aktivt integreras i just lantbruksprogrammen. *We effect* välkomnar att regeringen vill tydliggöra att kvinnor och flickor är en central målgrupp och att biståndet särskilt ska komma dessa till del.

3.2.1 Fattiga och förtryckta människors perspektiv på utveckling fördjupas

Nordiska Afrikainstitutet bedömer att individperspektivet är i behov av ytterligare klargörande (3.2.1, 7.1.2 och 4.1.1). Det finns en del definitionsmässiga oklarheter som gör perspektivet svårplacerat t.ex. i förhållande till statens och institutioners funktioner. *Svenska Institutet* välkomnar att plattformen tar sin utgångspunkt i fattiga och förtryckta människors egna perspektiv på fattigdom och att regeringen vill stärka individfokus i biståndet. Skrivelsen saknar dock en analys av det institutionella perspektivet och samspelet mellan individer och institutioner. *Statskontoret* anser att plattformen innehåller en blandning av allmänt formulerade inriktningsmål och mer vägledande och styrande principer. Detta gör det svårt att utläsa regeringens yttersta prioriteringar. *Forum Syd* och *Generalsekreterarnätverket* anser att det finns ett starkt individfokus i plattformen. Även civilsamhällets och institutioner och biståndets roll behöver utvecklas relaterat till detta. *RFSU* finner att vikten av ett individperspektiv tydliggörs i denna del av plattformen (sid. 11). Genomgående så behöver den bilden kompletteras med vikten av god samhällsstyrning och ansvarstagande stat. *Rädda Barnen* menar att skrivelsens tydliga fokus på fattiga och förtryckta människor som rättighetsbärande individer och aktörer är positivt. Individperspektivet behöver dock kompletteras. *TCO* anser att plattformen har alltför mycket individfokus och att betydelsen av det kollektiva agerandet inte lyfts fram tillräckligt. *Kulturav utan gränser* frågar hur ett starkt individfokus ska realiseras?

Vetenskapsrådet konstaterar att här nämns forskning och betydelsen av konsultationer med människor som själva upplever fattigdom och förtryck. Som påpekas i stycket är det angeläget att involvera målgruppen. Detta kan med fördel göras genom möjlighet till forskarutbildning av re-

presentanter från de människor som själva upplever fattigdom och förtryck i länderna där biståndet verkar.

Lärarförbundet välkomnar att remissunderlaget ger fattigdomsperspektivet en framträdande plats och att en mångdimensionell definition på fattigdom kvarstår. Vidare är det positivt att det uttryckssätt som utvecklats under åren efter PGU, där man talar om ”*människor som lever i fattigdom*” och inte om ”*fattiga människor*”, slagit igenom i plattformen. *SIWI* ser positivt på att fattigdomsperspektivet framkommer tydligt. Det är otydligt i plattformen vad som avses med ”*ofria länder*”. Vidare bör naturresurs/miljödimensionen lyftas fram och förtydligas. *Svenska missionsrådet (SMR)* anser att plattformens skrivelse i om att utgå från ”*den fattiga och förtryckta människans behov och förutsättning*” bör kompletteras med ”*rättigheter*”. *SMR* ser att fokus på individer i alla sammanhang där svenskt bistånd verkar måste kompletteras av kontext-, makt-, och strukturanalyser för att arbetet ska vara relevant. *Erikshjälpen* uttrycker tveksamhet kring formuleringen att ”*utgångspunkten för svenskt bistånd är den fattiga och förtryckta människans behov, inte staters och regeringars*”. Det sista stycket, ”*inte staters och regeringars*” kan felaktigt leda tanken till att det automatiskt finns en motsättning mellan staters intressen och medborgarnas bästa.

PMU anser att lokalt ägarskap i samarbetsländerna ska prioriteras, men detta ägarskap kan inte enbart relateras till staten. Ägarskap bör förstås som en inkluderande kollektiv term på så vis att även civilsamhället tillsammans med näringslivet blir tydliga ”ägare” av fattigdomsbekämpningsagendan, och som aktörer för att främja det kollektiva ägarskapet.

Plan Sverige ser det som positivt att förslaget utgår från en samlad analys av situationen för demokrati och mänskliga rättigheter och föreslår att det i 3.2.1 läggs till att:

Rekommendationer och observationer av FN:s granskningsorgan beaktas inom en samlad analys av situationen för demokrati och mänskliga rättigheter vidutvecklandet av landstrategier och MR-dialoger.

3.2.2 Rättighetsperspektivet – för ett bistånd som utgår från de mänskliga rättigheterna

Kriminalvården uppmärksammar på att förutsättningar och villkor inom häkte och anstalt i ett land ofta speglar hur det ser ut i samhället i övrigt. Präglas ett land av fattigdom och förtryck är ofta situationen avsevärt svårare för de kvinnor, män, ungdomar och barn som lever sina liv frihetsberövade. *Folke Bernadotteakademien* rekommenderar att avsnittet kompletteras med ett förtydligande om rättstatens nyckelroll i att omsätta rättighetsperspektivet till ett systematiskt och praktiskt genomförande, för att öka tydligheten i hur svenskt bistånd ska bidra till förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. Plattformen bör här spegla internationell praxis och ledande forskning. Sverige bör ge stöd till genomför-

ande av konstitutionella reformer och till säkerhetssektorreform. *Linné-universitetet* menar att principerna för rättighetsperspektivet utgör en bas för analys och bedömning och ett gemensamt underlag för dialog, samarbete och uppföljning. Det finns dock allvarliga brister i dokumentets analys av olika typer av rättigheter. *Concord Sverige* välkomnar att den plattformen har tydligt rättighetsperspektiv. *Fonden för mänskliga rättigheter* saknar en tydlig skrivning om FN:s roll; dels som svensk MR-biståndspartner och dels som aktör för att främja de mänskliga rättigheterna. Vidare saknar Fonden en skrivning gällande rättighetsperspektivets genomförande. *Lika Unika* anser att ansatsen att rättighetsperspektivet ska tillämpas genomgående i det svenska biståndsarbetet, utvecklar biståndet på ett positivt sätt.

Folkhälsomyndigheten anser att rättighetsperspektivet med inkluderingen av hälsa som en mänsklig rättighet, bör förstärkas som en central utgångspunkt för den svenska utvecklingspolitiken. *Handisam* är positiv till att plattformen på ett flertal punkter lyfter fram personer med funktionsnedsättning. *Rädda Barnen* menar att det är bra att plattformen så tydligt slår fast att rättighetsperspektivet ska tillämpas genomgående i det svenska biståndet och att barnets rättigheter, jämställdhet och kvinnors rätt samt rättigheter för människor med funktionshinder är centrala delar av rättighetsperspektivet. *Unicef Sverige* anser att då det övergripande rättighetsperspektivet är tydligt, är barnrättsperspektivet svagare. *SIWI* ser det som positivt att den fattiga människan står i centrum.

Lunds universitet anser att den biståndspolitiska plattformen innehåller en inneboende motsättning avseende vem som ska betraktas som den prioriterade aktören avseende främjande av mänskliga rättigheter. Det är också problematiskt att generellt budgetstöd förutsätter "förtroendet för samarbetslandets regering och den förda politiken".

Universitets- och högskolerådet påpekar att rättighetsperspektivets principer har tydliga kopplingar till lärande. *Läraryrket* är förvånad över att en biståndspolitisk plattform som byggs på ett rättighetsperspektiv inte nämner utbildning som en grundläggande rättighet utan främst som en funktion för att möta arbetsmarknadens behov.

Operation 1325 föreslår ett tillägg avseende deltagande: [...] stärka deltagande i demokratiska politiska processer, något som FN:s säkerhetsråd slagit fast i resolution 1325 om kvinnor fred och säkerhet.

RFSL ser positivt på att hbtq-personer inkluderas i ett flertal sammanhang i skrivelsen. Dock är ytterligare integrering av hbtq-perspektivet i biståndsplattformen är nödvändig för att inte riskera att detta glöms bort i initiativ eller av aktörer som inte har för vana att tänka in denna grupp i formuleringar av mer generella ordalag. Sambandet mellan diskriminering och fattigdom behöver analyseras. Begreppet *fattiga människor* bör bytas ut till *människor som lever i fattigdom*. *RFSL* föreslår att i stycket som handlar om HRBA även skriva "könsidentitet", förslagsvis

efter ”sexuell läggning”. Att i samma avsnitt, i näst sista stycket efter ”människor med funktionsnedsättning” även skriva ”hbtq-personer”.

PRO anser att dokumentet som det nu står inte motsvarar Sveriges internationella åtaganden enligt bl.a. Madrid International Plan of Action on Ageing, MIPAA, från 2002, när det gäller att verka för äldres rättigheter.

3.3 Biståndspolitiska utgångspunkter

Sida föreslår att regeringen samlar värderingar, utgångspunkter och principer för biståndet i ett gemensamt kapitel för att renodla dem och undvika såväl överlappningar som inkonsekvenser.

Regeringens biståndspolitik ska gå hand i hand med en aktiv samstämmighetspolitik för utveckling

FOI framhåller att plattformen bör tydliggöra samverkansaspekterna samt understryka vikten av att svenska myndigheter bör ha en tydlig gemensam utgångspunkt vid arbetet för en rättvis och hållbar utveckling. *Kronofogdemyndigheten* tycker det är bra att regeringen särskilt uppmärksammar vikten av samstämmighetspolitik inom området. *Statskontoret* menar att det är oklart hur de biståndspolitiska mål som uttrycks i plattformen förhåller sig till målen för PGU. Vissa mål är identiska i de båda måldokumenterna, andra är det inte. Det finns vidare en risk för att två parallella styrsystem byggs upp. *Naturvårdsverket* föreslår att skrivelsen förtydligar hur man inom ramen för biståndspolitiken konkret ska arbeta med samstämmighetspolitiken i Sverige och förankra viljeinriktningen i plattformen hos andra svenska myndigheter och aktörer. Ett tydliggörande av gränssnittet mellan PGU och plattformen efterfrågas. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* noterar att skrivelsen poängterar vikten av den av riksdagen beslutade samstämmighetspolitiken, såsom den utformats i PGU. Det är angeläget att detta arbete stärks och att därmed den biståndspolitiska plattformen inriktas på biståndets bidrag till målet för PGU. *Läraryrket* anser att plattformens status i relation till PGU bör tydliggöras. *PMU* välkomnar ansatsen. Man borde låta den biståndspolitiska plattformen påverka hur PGU ska operationaliseras. Även *Svenska Afghanstankommittén (SAK)* ser värdet av att plattformen tar sin utgångspunkt i PGU och dess samstämmighetspolitik. SAK önskar se en tydligare redogörelse för hur samstämmighetspolitiken relaterar till utvecklingsarbetet. *Svenska missionsrådet* och *Generalsekretariatet* menar att det är viktigt att plattformen tar avstamp i PGU. Plattformen kunde dock tydligare ha förtydligat hur biståndspolitiken relaterar till andra politikområden och hur målkonflikter ska hanteras. Utvecklingsagendan inom Post-2015 är inte synlig i plattformen. *Linné-universitetet* anser att den otydliga kopplingen till PGU är anmärkningsvärd.

Biståndet ska präglas av ett perspektiv bortom biståndet

Sida välkomnar förhållningssättet att biståndet ska ta sikte på ett perspektiv bortom biståndet och anser att det bör återspeglas tydligare i plattformens kapitel 4–7. *Sida* föreslår att regeringen ytterligare betonar vikten av nya former för biståndet, nya samarbetspartner och biståndets roll för att stimulera andra finansieringskällor till utveckling i alla miljöer. *Jordbruksverket* anser att termen ”ofria” länder” bör förtydligas. *Diakonia* välkomnar att skrivelsen betonar vikten av att tänka bortom biståndet och att verka för att minska biståndsberoendet. *Diakonia* föreslår att skrivelsen inkluderar både beskrivning och analys av vikten av dessa andra politikområdens betydelse för att biståndet ska kunna bidra till önskade förändringar, och att regeringen utifrån temat ”bortom biståndet” klargör att man ämnar utforma separata strategier som bättre hanterar fattigdomens orsaker.

4 Det svenska biståndets inriktning

Havs- och vattenmyndigheten anser att målformuleringen för Sveriges internationella bistånd konsekvent bör innehålla ordet ”hållbara”. *Skogsstyrelsen* ser målhierarkin (4.1.1) och motiven (4.1.2) som väl beskrivna och relevanta.

Forum Syd noterar att det övergripande målet är förändrat från ”skapa förutsättningar för fattiga att förbättra sina levnadsvillkor” till ”skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck”. I den gamla skrivningen är det tydligare att man relaterar till människor som förändringsaktörer. *Läraryrket* anser att målet för Sveriges utvecklingssamarbete ska vara: ”bidra till att skapa förutsättningar för människor som lever i fattigdom att förbättra sina levnadsvillkor för att harmoniera med PGU.” *Rädda Barnen* föreslår ”att skapa förutsättningar för människor som lever i fattigdom och förtryck att förbättra sina levnadsvillkor”, bl.a. för att markera den centrala värderingen om de fattiga människorna som subjekt och aktörer.

4.1.1 En tydlig målhierarki för det svenska biståndet

Folke Bernadotteakademin frågar om det finns något särskilt skäl till att regleringsbrev och förordningar inte har inkluderats i den överskådliga och informativa figuren om det svenska biståndets målhierarki? *Nordiska Afrikainstitutet* anser att skrivelsen är tydlig i sin presentation av målhierarkin vad gäller ingående delar men inte lika tydlig i sin förklaring av hur delarna hänger ihop. Antalet delområden och underliggande strategiska resultatområden är för många, för omfattande och för allmänt preciserade för att utgöra en avgränsning som svarar mot ambitionen om ett tydligt fokus i biståndet. *Swedac* välkomnar att flera olika policydokument

ersätts av en sammanhållen biståndspolitisk plattform. *Ekonomistyrningsverket (ESV)* anser att målhierarkin i skrivelsen är mer omfattande än vad som framgår av figuren och beskriver inte en enkel modell för styrning. *Statskontoret* menar att ett problem är att det inte framgår hur prioriteringar mellan olika delmål är att avsedda att göras. De nya delmålen innebär också att nya frågor (utbildning och hälsa) har fått en mer framskjuten plats. Detta utan något utförligt resonemang om på vilka grunder detta har skett. De sex delmålen innehåller vidare frågor som är identiska med regeringens tre tematiska prioriteringar. *Göteborgs universitet* anser att det är oklart hur hierarkisk målhierarkin verkligen är. *Uppsala universitet* anser att den starka betoningen på målhierarki är förståelig, men skrivelsen presenterar ingen tydlig idé om hur denna hierarki ska behandlas i praktiken. *SLU* föreslår följande ändring: ”*Den bärande principen är att de tre dimensionerna av hållbar utveckling - den ekonomiska, sociala och miljömässiga - samverkar och är ömsesidigt stödjande*”. *Diakonia* pekar på att de tre traditionella dimensionerna av hållbar utveckling skulle vara ömsesidigt stödjande är en föråldrad syn. Regeringen föreslås istället ta nyare forskning i beaktande och att se den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling som den som sätter ramarna för övrig utveckling. *Kristdemokratisk Internationellt Center* menar att det fortfarande finns en oklar målhierarki trots införandet av delmål. *PMU* tycker det är bra att de tre dimensionerna av hållbar utveckling lyfts fram (ekonomisk, social och miljömässig), men frågan är hur dessa hänger ihop och länkas? *Röda korset* anser att det måste lyftas fram att det humanitära biståndet vilar på andra grunder än utvecklingssamarbetet liksom vilken roll det humanitära biståndet har i målhierarkin. Plattformen behöver i högre grad som helhet genomsyras av det humanitära perspektivet. Sveriges policy för det humanitära biståndet 2010-2016 ”Rädda liv och lindra nöd” är ett vägledande dokument, om denna upphör att gälla och ersätts av plattformen behöver plattformen stärkas avsevärt när det gäller de förutsättningar, principer och perspektiv som Sverige ser i förhållande till det humanitära området. I annat fall är det att föredra att en humanitär policy finns även i fortsättningen. *Unicef Sverige* anser att plattformen är väldigt bred, detta gör att målhierarkier och prioriteringar fortfarande inte är så tydliga.

Raoul Wallenberg Institutet anser att det är viktigt att ”*den fattiga människan*” inte reduceras till ett objekt för biståndet utan ses som ett aktivt subjekt. *We effect* undrar vad förändringen av det övergripande målet för internationellt utvecklingssamarbete innebär i praktiken? *Eriks hjälpen* anser att den nya formuleringen av målet för Sveriges internationella bistånd är en återgång till ett förlegat synsätt på bistånd där ”vi hjälper dem”. *Generalsekreterarnätverket* skulle vilja se ett tydliggörande av den analys och syfte som ligger till grund för förändringarna och vad de är tänkta att innebära i praktiken. Plattformen klargör inte på vilket sätt

den förändring som skett i hur målet relaterar till människor som lever i fattigdom ska operationaliseras. *Linnéuniversitetet* anser att den föreslagna skrivelsen av det övergripande målet för svenskt bistånd utgör en skarp kontrast till den tidigare, bl.a. att fattiga människors egen handlingskraft har försvunnit från målet; den nya formuleringen innebär en motsägelse till syftet att lyfta fram människor som aktiva subjekt; definitionen av ”förtryck” är delvis problematiskt.

4.1.2 Motiv för val av delmål

Folke Bernadotte Akademin välkomnar att kvinnor och flickor identifieras som en huvudmålgrupp för det svenska biståndet, och att jämställdhet är ett av biståndets viktigaste fokusområden. Vidare är det positivt att relationen mellan olika styrdokument och angreppssätt klargörs. Dock saknas ett klargörande av relationen mellan det styrdokument som ger riktning angående myndigheternas arbete med resolution 1325 och 1820. *Sida* menar att regeringen inte bemöter eventuella målkonflikter mellan eller inom mål och tematiska prioriteringar. Det är inte alltid tydligt vad som är en överordnad prioritering. *Sida* föreslår att regeringen tydliggör de tre tematiska prioriteringarnas roll i förhållande till delmålen. *Göteborgs universitet* anser att skrivelsen tydligt bör diskutera de synergier och kopplingar som finns mellan de angivna biståndsmålen samt hur prioriteringar ska göras om/när det behöver göras avvägningar dem emellan. *LRF* anser att det känns självklart att tydligt visa att och hur jordbruksutveckling prioriteras i inriktningen för det svenska biståndet med plattformens tematiska prioriteringar, mål och delmål. *Rädda Barnen* välkomnar breddningen av det övergripande biståndsmålet till att omfatta både människor som lever i fattigdom och människor som lever i förtryck. Dock bör begreppen *förtryck* och *ofria människor* definieras. *Röda korset* påtalar att för delmål 1-5 behöver kopplingen mellan och det gemensamma ansvaret för utvecklingsidan och de humanitära aktörerna lyftas fram tydligare och visa på hur de kompletterar varandra. Resiliensperspektivet behöver integreras i utvecklingsagendan. I motiveringen för delmål 6 bör skrivningen göras tydligare så det framgår att humanitära kriser är hinder för utveckling. *SIWI* har förstått att plattformen inte ska fungera som ett operativt styrande dokument. Det är dock oklart om biståndsplattformens delmål ska vara styrande eller enbart vägledande. *Linnéuniversitetet* anser att omvärldsanalysen uppvisar stora svagheter vilket också avspeglar sig i formuleringen av de sex delmålen.

Kungliga skogs- och lantbruksakademin anser att det är angeläget att framhålla att jämställdhet handlar om samhällets alla nivåer. *Kvinna till kvinna* anser att jämställdhetsintegrering bör användas konsekvent för alla mål. *RFSU* välkomnar också den tydliga ambition som plattformen visar vad gäller att prioritera jämställdhetsarbetet inom alla biståndsområden.

Folkhälsomyndigheten framhåller att betydelsen av hälsa genomgående bör betonas tydligare i utvecklingsarbetet och i det svenska biståndet. Att skapa förbättrade förutsättningar för en god hälsa föreslås därför vara en utgångspunkt för samtliga delmål i regeringens skrivelse. *Läkare Utan Gränser* pekar på att det är viktigt att humanitära insatser syftar på att rädda liv och lindra nöd, och att planering av humanitärt bistånd inte bör styras av andra målsättningar.

Läraryrket anser att utbildning bör vara ett eget delmål med underprioriteringar. (Utbildning nämns inte i fem av sex delmål och i delmål två, kan utbildning uppfattas reducerad till att främst vara ett verktyg i arbetsmarknadspolitiken).

Naturskyddsföreningen befarar att det finns en risk att miljöfrågan enbart kommer behandlas under delmål tre om det inte tydliggörs under övriga målområden hur miljöperspektivet ska genomsyra styrningen av biståndet.

4.1.3 Det svenska biståndets målgrupper

De viktigaste målgrupperna för svenskt bistånd är kvinnor och flickor i fattiga länder samt ofria människor som på olika håll lever under förtryck.

Nordiska Afrikainstitutet anser att målgruppen ”ofria människor som på olika sätt lever i förtryck” är oklart framställt vilket försvårar avgränsning och fokus. *Svenska Institutet* välkomnar att regeringen tydliggör att kvinnor och flickor i fattiga länder samt ofria människor som lever under förtryck är de viktigaste målgrupperna för svenskt bistånd. *Folkhälsomyndigheten* menar att det finns skäl att på ett tydligare sätt framhålla barn som en extra sårbar grupp. *LRF* ställer sig på ett mer övergripande plan frågande till regeringens fokus på arbetet mot förtryck och ofrihet samt på individen och den relativt snäva målgruppen ”flickor, kvinnor och ofria människor”. Kampen mot förtryck och ofrihet är självklart mycket viktigt, men när det, som i regeringens bistandsplattform, framskymtar som överordnat kampen mot svält och fattigdom ställer sig *LRF* frågan om vad som bäst gagnar måluppfyllelsen för regeringens tematiska prioriteringar, mål och delmål. *LSU* föreslår att unga inkluderas som en målgrupp jämte kvinnor och flickor. *Vetenskapsrådet* anser att ett riktat stöd till forskarutbildning för kvinnor kan vara en möjlighet. *Amnesty* ser gärna ett förtydligande om att kvinnliga människorättsförsvarare är en särskilt utsatt grupp som är i behov av ökat stöd. Det gäller även andra utsatta grupper vars aktörskap är viktigt att ta tillvara såsom HBT-personers andra minoriteters organisering. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* vill peka på samspelet med männens värld och det nödvändiga genderperspektiv som måste genomsyra utvecklingen. *LO*, *TCO*, *Svenska missionsrådet* och *Raoul Wallenberg Institutet* välkomnar målgrupperna, och lyfter bl.a. fram att det inte ska innebära en bortprioritering av

män och pojkars ansvar och möjligheter att bidra till både ekonomisk utveckling som jämställdhet. *Eriksbjälpen* betonar ”glöm inte pojkarna”. Även *Svenska Afghanistankommittén* stödjer tanken. *RFSU* finner att det framgår att det svenska biståndet bl.a. ska fokusera på ”*ofria människor*” (sid. 16). En definition är önskvärd.

Operation 1325 delar analysen men saknar tydlig hänvisning till instrument för att uppnå förändring och föreslår ett tillägg: *Säkerhetsrådets resolutioner 1325 och 2022 blir viktiga styrdokument för förändring.*

Röda korset föreslår att efter första meningen lägga till ”*Det könsbaserade system som underordnar kvinnor och flickor ger upphov till en rad komplexa problem.*”

PRO föreslår (4.1.3 1:a st.), ”*Regeringen tydliggör att kvinnor i alla åldrar och flickor är en av det svenska biståndets... .. utsätts i större utsträckning för diskriminering p.g.a. sitt kön, och även på grund av ålder, och har generellt sett betydligt mindre makt och sämre...*”

Unicef Sverige menar att plattformen tydligare kan lyfta fram equity-perspektivet.

4.1.4 Så här ska den biståndspolitiska inriktningen få genomslag

Under detta avsnitt påpekar *Statskontoret* att styrningen av biståndet sker, förutom genom den biståndspolitiska plattformen, genom biståndets styrdokument såsom resultatstrategier, regleringsbrev och förordningar. Av plattformen framgår dock inte om detta innebär att samtliga nu gällande policyer och ämnesstrategier ska mönstras ut.

5 De sex biståndspolitiska målen

Folkhälsomyndigheten saknar behovet av att investera i trygga och stabila sociala system för att förbättra människors livsvillkor och för att möta existerande och kommande hälsoutmaningar. En ytterligare hälsoutmaning som tydligare borde framkomma är de ökade skillnaderna i hälsa och behovet av att rikta initiativ mot att påverka de sociala bestämningsfaktorerna för hälsa. *Forum Syd* menar att det inte är klart hur de sex delmålen är härledda från det övergripande. Det saknas en översiktlig förändringsmodell. *Kvinna till kvinna* föreslår att konfliktperspektivet blir övergripande och görs relevant för samtliga målområden inom biståndsplattformen, och att tydliga skrivningar inkluderas.

5.1 Delmål 1: Stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck

Regeringens bedömning: För att nå delmålet Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck är följande resultat särskilt viktiga:

- Stärkta möjligheter att hävda medborgerliga och politiska rättigheter, utöva demokratiskt inflytande och organisera sig
- Stärkta demokratiska processer och institutioner samt ökad respekt för rättsstatens principer
- Ett livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle och stärkta demokratiseringsaktörer
- Ökad jämställdhet och stärkt egenmakt för kvinnor och flickor
- Stärkt tillgång till fria och oberoende nya och traditionella medier

Folke Bernadotteakademin rekommenderar att kvinnors roll som aktörer tydliggörs ytterligare under hela detta avsnitt. FBA är positiv till att jämställdhet finns identifierat som ett särskilt mål samtidigt som jämställdhet också är tydligt och explicit formulerat genomgående under de andra målen. *Folkhälsomyndigheten* välkomnar skrivningar om vikten av stärkt demokrati men önskar att man på ett mer framträdande sätt i skrivelsen beskriver den ojämlika hälsan som en angelägen fråga i sammanhanget. Det är positivt att man understryker jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen som centrala delar i och en utgångspunkt för bistånd. *Civil Rights Defenders* anser att det inte tydligt framgår av skrivelsen på vilket sätt ett inskräpvt fokus på demokrati och mänskliga rättigheter kommer att reflekteras i realiteten. *Diakonia* välkomnar att jämställdhet och kvinnors roll för att bygga demokrati och utveckling återfinns som ett tvärgående tema i plattformen. *Fonden för mänskliga rättigheter* saknar ett förtydligande gällande regeringens intention att leva upp till det man i skrivelsen fastslår om de mänskliga rättigheternas odelbarhet. *Forum Syd* ser det som positivt att man har identifierat demokrati och civila och politiska mänskliga rättigheter som ett delmål för biståndet. Målet uttrycks genomgående som "ökad respekt för mänskliga rättigheter". Ett rimligare mål borde dock vara "uppfyllelse av rättigheter". Det är bra att jämställdhet uttrycks som ett mål och att civilsamhällets roll lyfts fram. *Kristdemokratiskt Internationellt Center* ställer sig positivt till detta delmål men för tydlighetens skull bör det stå "...ökad respekt för politiska och medborgerliga rättigheter...". *LSU* beklagar att regeringen i sin skrivelse inte uttalar att unga har en viktig roll i demokratin. *RFSL* anser att man i texttrutan, även bör nämna "respekt för minoriteters rättigheter" som ett viktigt resultat. Att i samma avsnitt, i sista stycket i meningen som börjar med "Varje kvinna och man", även skriva "transperson". *RFSU* uppskattar att SRHR är framlyft på ett tydligt sätt under såväl delmål 1 som delmål 4. En trovärdig politik måste dock följas upp med finansiering. *RFSU* skulle även vilja se att frågor om sexuella och reproduktiva rättigheter återfinns inom fler områden. *SIWI* påtalar att det sista stycket under 5.1 bortser från strukturella orättvisor såsom snedvriden inkomstfördelning, begränsad tillgång till finansiella och andra marknader samt till vatten och andra naturresurser. Vidare bör stycket betona att grunden för fattigdomsbekämpning är en hållbar utveckling. *WaterAid* skulle vilja

se att skrivelsen här även nämner rätten till vatten och sanitet. *LO* och *LO-TCO Biståndsnämnd* föreslår följande tillägg till avsnittet:

En fungerande demokrati kräver också maktfördelning mellan demokratins institutioner. God samhällsstyrning och god förvaltning är en viktig del av demokratin och innefattar fördelning av samhällets resurser, individers likhet inför lagen och metoder för att stävja maktmissbruk.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) föreslår (5.1 punkt 2):

- Stärkta demokratiska processer och institutioner, på central och lokal nivå, samt ökad respekt för rättstatens principer

PRO föreslår (5.1 3:e st. rad 3) ”*Några av de mest utsatta grupperna (inklusive kvinnor, barn, äldre, människor med funktionsnedsättning...)...*”

Strålsäkerhetsmyndigheten påtalar att delmål 1, (för SSM:s del), är en målsättning, och som oftast en effekt av genomförda insatser, att myndigheternas verksamheter i mottagande land ska bli mer transparent och ge medborgaren en trygghet i förhållande till statens verksamhet på det nukleärtekniska området.

Läraryrket anser att skrivningar om civila samhällets roll och rätten till facklig organisering bör tillföras texten. *Operation 1325* instämmer i att demokratisering också kan och bör stödjas utifrån, men saknar här antydning om hur det ska gå till. Ett tillägg föreslås: ”*Resolution 1325 ger vägledning för det arbetet.*” *PMU* tycker att de indikatorer som plattformen har formulerat är bra. I texterna om det civila samhället bör också tydliggöras den kraft som finns i de globala nätverken. *Svenska Afghani-stankommittén* anser att plattformen är tydlig med vikten av ett starkt lokalt civilsamhälle samt en hållbar demokratisk utveckling på lokal nivå, men saknar perspektivet kring den viktiga roll traditionella och religiösa uttrycksformer av det lokala civilsamhället spelar i flertalet utvecklingsländer. Även *Svenska missionsrådet* anser att biståndspolitikerna i alltför liten utsträckning tagit hänsyn till religionens roll i samhällsutveckling. *Sveriges kvinnolobby* anser att plattformen bör visa hur viktigt det är att stötta inhemska processer som förstärker medborgarnas, kvinnors och mäns, möjligheter att bygga ett samhällssystem på demokratiska principer. Vad gäller ökad jämställdhet och stärkt egenmakt för kvinnor och flickor vore det en fördel att referera till ”*Handlingsplanen från Peking*” vilken innefattar ett brett spektrum av viktiga principer som antagits av FN. *We effect* saknar en skrivning om vikten av kommunikation, information och politisk påverkansarbete i Sverige – riktat till både svensk allmänhet och till beslutsfattare på olika nivåer. *UN Women Nationell Kommitté Sverige* rekommenderar att demokrati definieras.

Svenska Institutet välkomnar skrivelsens betoning på vikten av ett livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle och stärkta förändringsaktörer (bl.a. kulturlivets aktörer). *Riksantikvarieämbetet* framhåller kulturarvets och kulturarvsarbetets betydelse i arbetet för hållbara samhällen där kul-

turarvet kan vara en viktig resurs för biståndspolitikens inriktning. Kulturarvet kan bidra till en socialt hållbar utveckling även på samhällsnivå och påverka andra politikområden. Delmålen 1 och 2 bör förtydligas och kompletteras med skrivningar om bistånd riktat till kapacitetsstärkning, stöd för skapande av starka samhällsinstitutioner för länders kulturarvsarbete, utbildning inom historia och kulturarv och människors delaktighet i kulturarvsarbetet för att härigenom stärka den långsiktigt hållbara samhällsutvecklingen i länderna. *Statens kulturråd* framhåller artikel 22 och artikel 27 i deklARATIONEN om mänskliga rättigheter vilka erkänner den enskildes kulturella rättigheter och rätten att fritt delta i samhällets kulturella liv. De principer och värderingar som uttrycks i FN:s Barnkonvention är i detta sammanhang också värdefulla att lyfta fram. Kulturrådet ser skäl till att plattformen förtydligar konstens och kulturens roll för yttrandefrihet och demokratisering. *Kulturarv utan gränser* önskar en tydligare skrivning om kulturinsatsers roll som förändringsagenter. *Selam* skulle vilja lägga till ”Stärkt tillgång till kultur samt till fria och oberoende nya och traditionella medier”.

Plan Sverige föreslår att det i stycke 5.1 läggs till ett resultatområde:

Stärkt respekt för barns rättigheter i enlighet med Barnkonventionens grundläggande principer: barnets bästa, förbud mot diskriminering, barns rätt att få komma till tals samt barns rätt till liv och utveckling ligger till grund för svenskt utvecklings-samarbete.

5.1.1 Stärkta möjligheter att hävda medborgerliga och politiska rättigheter, utöva demokratiskt inflytande och organisera sig

Statens kulturråd ställer sig positiv till att särskilda insatser till mänskliga rättigheter och demokratisering ska utgöra en väsentlig del i svenskt demokratibistånd, särskilt i världens mest ofria länder. Den konstnärliga friheten bör ses som en del i yttrandefriheten. *PMU* tycker det är bra att religionsfrihet nämns särskilt under opinionsfriheterna. *RIO-Folac* framhåller att för att människor ska kunna använda sig av opinionsfriheterna måste de ha möjlighet att bilda sig en opinion. Vuxenutbildning och folkbildning i olika former spelar en central roll för detta. *SKL* välkomnar skrivelsens utgångspunkt att fungerande, oberoende och demokratiska institutioner spelar en central roll för effektiv fattigdomsbekämpning, på central såväl som på regional och lokal nivå. *RFSU* anser att civilsamhällets roll som röstbärare, folkbildare, bevakare och ansvarsutkrävare bör nämnas i denna del av plattformen.

Kungliga skogs- och lantbruksakademien anser att i avsnittet bör läggas till ”att samspelet mellan regeringar, näringsliv och civilsamhället kan inte nog understrykas och berör inte minst landsbygdens utveckling”.

LO och *TCO* anser att den första strecksatsen i rutan bör ändras till:

- Stärkta möjligheter för individen att utöva demokratiskt inflytande genom att organisera sig i intresseorganisationer

Vidare bör rubriken inkludera samtliga ESK-rättigheter. Det bör i texten framgå att utbildning för alla av god kvalitet är en grundläggande rättighet samt att fackföreningar har en särställning i det civila samhället som en arbetsmarknadspart, som regleras i ILO:s kärnkonventioner. *Svenska kyrkan* anser att fackföreningar och kooperativ bör finnas med, liksom grupper som återkommande utsätts för diskriminering och åsidosätts i beslutsprocesser. Barns och ungas rätt att kunna påverka processer och beslut som berör deras livsvillkor bör också lyftas fram.

RFSL föreslår att i avsnitt 5.1.1, i meningen som börjar med ”*Sverige ska bidra till att kvinnor och män...*”, även skriva ”*transpersoner*”.

PRO föreslår 5.1.1 tredje st. ...”*bidra till att kvinnor och män, gamla och unga, har möjlighet till...*”.

5.1.2 Stärkta demokratiska processer och institutioner samt ökad respekt för rättsstatens principer

Migrationsverket menar att migration kan vara av stor betydelse för att realisera delmål 1. *Migrationsverket* föreslår att en skrivning gällande myndighetssamverkan förs in sist i första stycket under 5.1.2. *Folke Bernadotteakademien* är positiv till att regeringen har valt att lyfta fram vikten av en ”*stark och väl fungerande förvaltning*” som en central del i att den enskilde ska kunna hävda sina rättigheter. *Göteborgs universitet* anser att beskrivningen av statens och förvaltningens centrala roll för utveckling är alltför ytligt behandlad. *Naturvårdsverket* och *SIWI* välkomnar skrivningen om offentlig förvaltning i 5.1.2. *Statens kulturråd* pekar på att i länder och regioner där det finns en avsaknad av en nationell kulturpolitik eller där dess relevans för utvecklingsarbete inte uppmärksammas, kan svensk kulturpolitisk kompetens bidra till att stärka utvecklingen genom samarbeten initierade av kulturaktörer själva eller genom insatser i dialog med en myndighet i Sverige. *Läraryrket* är i stort positiv till avsnittet men vill ha förtydliganden om bl.a. det civila samhällets roll som ansvarsutkrävare och att utbildning bidrar till att stärka utvecklandet av demokrati. *Svenska kyrkan* anser att regeringen kan lyfta fram betydelsen av fungerande institutioner och en effektiv offentlig förvaltning för att åstadkomma hållbara utvecklingsresultat för människor.

Internationellt Centrum för Lokal Demokrati (ICLD) föreslår som rubrik (5.2.1) ”*Stärkta demokratiska processer och institutioner på central, regional och lokal nivå samt ökad respekt för rättsstatens principer*”. Vidare föreslås (st. 1) ”*Sverige ska prioritera utvecklingen av en effektiv, öppen och väl fungerande förvaltning på central, regional och lokal nivå. Allt detta måste stå på demokratisk, laglig och konstitutionell grund.*”

Plan Sverige föreslår att det i 5.1.2 läggs till att: *Svenskt bistånd främjar barn och ungas organisering och meningsfulla deltagande i beslutsfattande och ansvarsutkrävande.*

5.1.3 Ett livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle och stärkta demokratiseringsaktörer

Konstnärsnämnden anser att konstnärernas och kulturens roll i demokrati- och samhällsutveckling bör lyftas fram. Det är angeläget att den roll som kulturlivets organisationer har, och kan spela som förändringsaktörer i demokratiska förändringsprocesser tydligt tas tillvara. *RIO-Folac* pekar på att det behövs folkbildning och vuxenutbildning för att civilsamhällets potential att skapa en demokratisk kultur ska tas tillvara. *PMU* tycker det är bra att det svenska civilsamhället omnämns i plattformen och det är också bra att folkbildning omnämns specifikt. *Fonden för mänskliga rättigheter* efterfrågar en tydligare skrivning om det svenska civilsamhällets roll i biståndssamarbetet. *Forum Syd* ser positivt på att civilsamhällesorganisationer har en nyckelroll för fattigdomsminskning. Regeringen skriver också att man vill ”*ta tillvara Sveriges gedigna erfarenhet av partnerskap mellan civilsamhällesaktörer i Sverige och de länder där biståndet verkar*” (sid. 20). Det är dock oklart hur man ser på de svenska organisationernas roll i ett sådant partnerskap. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* ser det som angeläget att Sverige ska bejaka civilsamhällets potential. *RFSU* önskar skrivningar kring vikten av det globala civila samhället som röstbärare, bevakare och ansvarsutkrävare. *Svalorna Latinamerika* och *Svenska kyrkan* välkomnar rollen som tillmätts det civila samhället. Dock saknar Svenska kyrkan resonemang kring svenska civilsamhällesaktörers roll i bl.a. arbetet med att bilda opinion inom andra politikområden som påverkar resultatmålet för svenskt bistånd. *Svenska missionsrådet* ser bl.a. positivt på skrivningen om att söka samarbete med ”reformvänliga aktörer” inom staten. *Läraryrket* föreslår att följande ändringar görs i meningen (sid. 20) *Sverige ska särskilt bejaka det civila samhällets potential i de länder där de verkar, möjliggöra organisering av fackförbund enligt ILO:s kärnkonventioner och skapa kanaler osv. Operation 1325* framhåller att ett starkt civilsamhälle nationellt och internationellt är viktigt för demokratin. Ett tillägg föreslås: ”*Det förutsätter medveten satsning inte bara i ord utan också i ekonomiskt stöd till det civila samhället.*” *LO*, *LO-TCO Biståndsnämnd* och *TCO* föreslår ett par tillägg (sid. 20):

Fackliga organisationer har som en av arbetsmarknadens parter en särskild ställning bland organisationer i det civila samhället och kan genom detta i hög grad till demokrati, inflytande och framförallt fattigdomsminskning i samhället.

Vidare bör sista meningen i sista st. på sid 21 omformuleras till:

Sverige och svenskt bistånd ska genomgående verka för att identifiera, främja, skydda och stärka demokratiska förändringsaktörer och försvarare av mänskliga rättigheter, däribland fackföreningar, (LO föreslår vidare) kulturlivets aktörer och religiösa sammanslutningar.

5.1.4 Ökad jämställdhet och stärkt egenmakt för kvinnor och flickor

Statens kulturråd och *Amnesty* skulle gärna se en tydligare skrivning kring HBT-personers situation. *Rio-Folac* påpekar att för att förändra attityder och värderingar och öka medvetenheten om flickor och kvinnors diskriminering behövs folkbildning och vuxenutbildning. *Rädda Barnen* instämmer i att jämställdhet ska ses som ett mål i sig, och att alla grupper av människor behöver inkluderas i ett effektivt jämställdhetsfrämjande arbete. Även *Röda korset* anser att lydelsen bör vara att män och pojkar till lika delar är ansvariga för och bör engageras i jämställdhetsarbetet som kvinnor och flickor. *Läraryrket* och *TCO* är positivt till det jämställdhetsfokus som genomsyrar plattformen. Det bör framgå i texten att utbildning är av avgörande betydelse för att förändra attityder och ge egenmakt, särskilt åt flickor och kvinnor, för att förändra sina liv. *Svalorna Latinamerika* instämmer i bedömningen att ökad medvetenhet om kvinnors och flickors situation är angelägen. *Kvinna till kvinna* föreslår, för att vidare förtydliga vad regeringen menar med ett fokus på jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter att avsnitt, 5.1.4, görs till ett separat mål som också gäller för samtliga mål. *Operation 1325* tycker analysen är bra men vill tillägga: ”*Kvinnors säkerhet ökar om de ges inflytande och makt.*” *SIWI* framhåller att jämställdhet är ekonomiskt effektivt och skulle kunna användas mer strategiskt i fattigdomsminskning. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* påpekar att då svenskt bistånd ska bidra till ett jämställt samhälle, kräver detta arbete på olika nivåer för att förändra institutioner och samhällsstrukturer. Inom de areella näringarna gäller detta bl.a. den högre lantbruksutbildningen och forskningen. *UN Women Nationell Kommitté Sverige* vill, vad gäller ökad jämställdhet och stärkt egenmakt för kvinnor och flickor, nämna fördelen att referera till Beijing Platform for Action (BPfA) som också tar avstamp i Kvinnokonventionens (CEDAW) principer. *PRO* föreslår 5.1.4 första stycket näst sista raden ”*hos kvinnor, äldre och den unga befolkningen.*” Vidare andra stycket, andra raden: ...”*kvinnor i alla åldrar och flickor diskrimineras...*”.

5.1.5 Stärkt tillgång till fria och oberoende nya och traditionella medier

Folke Bernadotteakademien föreslår att skrivningen om vikten av att kvinnor och flickors tillgång till medier och kultur lyfts till inledningen av avsnittet för att på så vis förtydliga att den utgör en generell inriktning för svenskt bistånds bidrag till att stärka tillgången till fria och oberoende nya och traditionella medier. *Statens kulturråd* välkomnar formuleringarna i delmål 5.1.5 som betonar vikten av en gynnsam lagstiftning och politik som möjliggör kulturell mångfald och rätt till kulturella uttryck. Samtidigt skulle Kulturrådet önska en starkare skrivning om kopplingen till kulturens roll i ett demokratiskt samhälle. *Rio-Folac* understryker att för att stärka yttrandefriheten är det inte bara viktigt att stödja oberoende

media och journalister utan också att stödja bildningsinstitutioner. *Selam* framhåller att yttrandefrihet och framväxten av fria, oberoende och ansvarsutkrävande medier ska främjas inom svenskt bistånd. Särskilt ska kvinnors och flickors tillgång till medier och utövande av kultur stärkas.

5.2 Delmål 2: Förbättrade möjligheter för fattiga människor att delta i ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning

Regeringens bedömning: För att nå delmålet Förbättrade möjligheter för fattiga människor att delta i ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning är följande resultat särskilt viktiga:

- Förbättrad tillgång till utbildning av god kvalitet
- Fler och bättre jobb
- Mer inkluderande och effektiva marknader
- Friare handel
- Tryggad livsmedelsförsörjning
- Forskning av hög kvalitet och relevans för fattigdomsbekämpning
- Förbättrad tillgång till social trygghet
- Förbättrad tillgång till öppen och säker informations- och kommunikationsteknologi
- Stärkt kapacitet att hantera de möjligheter och utmaningar som migration och rörlighet medför

Havs och vattenmyndigheten anser att delmål 2 bör formuleras: *Förbättrade möjligheter för fattiga människor att delta i hållbar utveckling och erhålla god utbildning*. Under delmål 2 kunde vidare vikten av fungerande institutioner och myndigheter tydligare lyftas fram. *Fairtrade Sverige* anser att namnet på delmål 2 är olyckligt formulerat och skulle önska att formuleringen istället skulle lyda ”Förbättrade möjligheter för människor att genom ekonomisk tillväxt och god utbildning ta sig själva ur fattigdom”. *Kristdemokratiskt Internationellt Center* anser att ett bättre delmål skulle vara ”Förbättrade möjligheter för fattiga människor att delta i och ta del av ekonomisk tillväxt samt erhålla god utbildning”. *Stockholm Resilience Center* anser att under delmål 2 finns flera viktiga mål som går långt utöver att möjliggöra deltagande i ekonomisk tillväxt, exempelvis tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad tillgång till social trygghet. Delmålet bör formuleras för att tydliggöra detta. ”Förbättrade möjligheter för mänskligt välmående” återspeglar bättre vad delmål 2 avser. *Svenska kyrkan* anser att nuvarande målformulering exkluderar de människor som inte har möjlighet att delta i den ekonomiska tillväxten, men som ändå har rätt att ta del av den. Svenska kyrkan föreslår att delmål 2 ändras genom att social trygghet och en referens till kvinnor och flickor förs in i delmålet: *Ökad social trygghet och förbättrade möjligheter för fattiga människor, särskilt kvinnor och flickor, att delta i ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning*. *Svenska missionsrådet* anser att delmål 2 bör omformuleras, då ekonomisk tillväxt inte bör ses som ett mål i sig utan som ett

möjligt medel för att åstadkomma andra utvecklingsmål, såsom ökad välfärd. *We effect* föreslår att delmål 2 omformuleras till: *Förbättrade möjligheter för fattiga människor att ta del av ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning.*

Nordiska Afrikainstitutet anför att hanteringen av ojämlikhet i fördelningen av samhällets resurser är ett centralt område i en verksamhet som syftar till att bekämpa fattigdom. Skrivelsen är relativt otydlig i sitt förhållande till ojämlikhet, hur man förhåller sig till problemet och vilken typ av verksamhet man ser som framkomliga vägar för dess minskning. Stödet till samarbete och kapacitetsutveckling för forskning som ett ses som ett viktigt område för fattigdomsbekämpning med tydlig potential att kunna utvecklas bortom biståndet. *Svenska Institutet* välkomnar skrivelsens betoning på betydelsen av tillgång till högre utbildning och forskning av hög kvalitet, och vikten av att främja innovation, hållbart företagande och kvinnliga entreprenörer i fattiga länder. *Folkhälsomyndigheten* vill lyfta vikten av att inkludera betydelse av hälsa i arbetslivet när det gäller skrivelsens betoning på fler och bättre jobb. *Handisam* ser det som positivt att plattformen specifikt lyfter personer med funktionsnedsättnings möjlighet till utbildning. *Karolinska Institutet* menar att trots att utbildningen har fått ett eget mål har den en förvånansvärt låg profil i skrivelsen. Utbildning på alla nivåer, är avgörande för samhällets utveckling och för individers förmåga att delta i och bidra till denna. *Vetenskapsrådet* påtalar att bygga upp en egen högkvalitativ forskning kräver långsiktighet och omfattande internationellt samarbete. Detta visar på möjligheten för det svenska biståndet att satsa på ett område där Sverige har omfattande och i många fall unik kunskap gällande kapacitetsuppbyggnad och forskningssamarbete. *Unicef Sverige* finner att de viktiga områdena utbildning, social trygghet och migration ligger nu under delmål 2 och är starkt kopplade till deltagande i arbetsmarknad och ekonomisk tillväxt. Detta är lite olyckligt. Tillgången till dessa sociala tjänster (bl.a. rätten till utbildning, rätt till social trygghet och rätt att söka asyl) är grundläggande rättigheter i sig.

Livsmedelverket föreslår att man i skrivelsen under delmål 2 lägger till att livsmedel ska vara såväl näringsrika som säkra.

Jordbruksverket påpekar att skrivelsen vid upprepade tillfällen refererar antingen enskilt eller kombinerat till termerna *jordbruk*, *lantbruk* och *skogsbruk*. Det är oklart om de aktuella termerna används synonymt eller för att belysa nyansskillnader i de olika avsnitten. Där det är relevant kan ett mer inkluderande begrepp användas, t.ex. de areella näringarna. *SLU* anser att det är ökad förädlingsgrad och övergång från råvaruproducerande sektorer till tillverknings- och tjänstesektorer som svenskt bistånd bör arbeta mot. *LRF* skulle vilja se jordbruksutveckling som en prioriterad del i inriktningen för det svenska biståndet. Plattformen innehåller formuleringar om jordbrukets betydelse, dels under 5.2.5, dels

under 5.3.5. Men här saknas en sammanhållen beskrivning av jordbrukets betydelse för en hållbar utveckling, i alla dess dimensioner – ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) instämmer helt i betydelsen av ekonomisk tillväxt för fattigdomsbekämpning och vid vikten av människans egen drivkraft. *Tillväxtverket* instämmer i prioriteringen av diskriminerade grupper, i synnerhet kvinnor för att nå resultatet fler och bättre jobb. Likaså är det positivt att hela biståndet ska präglas av en konsekvent jämställdhetsintegrering. Tillgång till kapital är centralt för att nå resultatet mer och effektiva marknader. För att nå resultatet bör insatser som syftar till att bygga upp marknadskompletterande offentliga kapitalförsörjningsprogram prioriteras. *Diakonia* föreslår att regeringen inkluderar ett antal principer kring olika risker och utmaningar som är viktiga att beakta för att uppnå de mål som anges i plattformen. Dessa relaterar till stödet till privatsektorutveckling i utvecklingsländer och olika vid olika typer av samarbeten med privata aktörer i biståndet. *Arbetsförmedlingen* vill lyfta fram behovet av en väl fungerande arbetsmarknad. En sådan är en viktig förutsättning för en stabil ekonomisk tillväxt över tid. Arbetsförmedlingen skulle också önska en tydligare analys inom ramen för delmål två om utmaningarna i den urbana miljön, där en hög arbetslöshet bland främst ungdomar och kvinnor är en grogrund för social utsatthet. *Afrikagrupperna* noterar att delmål 2 bl.a. handlar om möjligheter till försörjning. Här önskas ett förtydligande av hur möjligheterna ska se ut. *Forum Syd* anser bl.a. att analysen kring att bidra till fler och bättre jobb är yttlig, liksom analysen som ligger till grund för att Sverige ska ”bidra till att fattiga länder integreras på den internationella marknaden”. Det är bra att det i plattformen pekas på vikten av att det utformas riktlinjer och principer för att investeringar i sektorn ska trygga livsmedelsförsörjningen. Vidare är det fel att en rättighetsfråga som utbildning reduceras till ett medel för ekonomisk utveckling. *Sveriges kvinnolobby* anser att särskilda insatser borde poängteras för att kvinnor ska kunna delta i de produktiva processerna genom eget och avlönat arbete med likvärdiga arbetsförmåner som män, och att kvinnor ska vara del i besluten som formar framtiden. Vidare bör satsningar göras på system som frigör de produktiva krafterna hos de fattiga medborgarna. Även marknadsmässiga förutsättningar borde stärkas för att fattiga människor ska få en dräglig anställning eller som mikroföretagare kunna sälja varor och tjänster utan att diskrimineras. Delmålet borde också ta upp på vilket sätt frihandel gynnar fattigdomsbekämpning. *Swedfund* framhåller att för ett effektivt bistånd inom privatsektorutveckling och jobbskapande som levererar största möjliga utvecklingsresultat per satsad krona, krävs att olika aktörers roller och uppdrag tydliggörs och att resurser fördelas i förhållande till prioriteringar och genomförandeförmåga. *UN*

Women Nationell Kommitté Sverige rekommenderar att formulering kring kvinnors aktörskap förstärks.

RIO-Folac framhåller att utbildning som en rättighet i sig bör lyftas fram. Utbildningens och lärandets roll bör genomsyra hela plattformen på det sätt som genusfrågorna gör. Plattformen måste tydligare uppmärksamma vuxnas rätt till utbildning. *LSU* lyfter fram att grundläggande utbildning har en avgörande betydelse för möjligheten till ett värdigt liv men också för att kunna vara en positiv kraft för hållbar utveckling. *Läraryrket* och *TCO* framhåller att utbildning är en mänsklig rättighet och en förutsättning för utveckling. Därför är det anmärkningsvärt att en biståndspolitisk plattform som genomsyras av ett rättighetsperspektiv, inte nämner utbildning som en grundläggande rättighet som garanteras i internationella konventioner och deklARATIONER. Plattformen ger uttryck för låga ambitioner när det gäller utbildning, placeringen under delmålet som i första hand handlar om ekonomisk tillväxt gör att man kan reducera utbildning till ett medel för ekonomisk tillväxt. Utbildning bör vara ett eget delmål, om detta inte är möjligt bör utbildning vara prioriterat under övriga delmål. Om nuvarande formuleringar kring utbildning behålls är det ett starkt politiskt ställningstagande som kräver särskild motivering. I den första strecksatsen i rutan med regeringens bedömning bör stå "Förbättrad tillgång till grundläggande och fortsatt utbildning för alla av god kvalitet." *Svenska Afghankommittén* påpekar att utbildning har en relativt undanskymd roll i den biståndspolitiska plattformen och är dessutom främst kopplat till ekonomisk tillväxt snarare än som en fundamental mänsklig rättighet. *Svalorna Latinamerika* välkomnar under delmål 2 särskilt betoningen av förbättrad tillgång till utbildning av god kvalitet. *Svalorna* instämmer också i behovet av tryggad livsmedelsförsörjning.

PMU menar att inom detta delmål kan två av det civila samhällets huvudroller tydliggöras, som både påverkansaktör och leverantör av tjänster. *Rädda Barnen* önskar ett förtydligande för hur man i PGU:s anda kommer att arbeta för att minska ojämlikheten och att sätta den fattiga människans behov och krav i fokus. *Selam* välkomnar avsnitten i kapitel 5.2.

SIWI anser att vattenresursernas betydelse som produktiv resurs bör lyftas fram i avsnitt 5.2. Texten bör även ta upp fördelningsfrågor vad gäller såväl finansiella resurser som tillgång till mark, vatten etc. *WWF* saknar en tydligare beskrivning av fungerande ekosystem och rättvis fördelning av jordens resurser som förutsättning för hållbar utveckling.

Linnéuniversitetet ifrågasätter generellt komponeringen av delmål två och dess sammanslagning av ekonomisk utveckling och utbildning. Det förefaller vara två olika mål som lite godtyckligt slagits samman till ett mål. Det är inte helt logiskt att hälsa lämnas som ett enskilt mål, medan utbildning läggs samman med tillväxt.

LO, LO-TCO biståndsnämnd, Lärarförbundet och TCO saknar, angående texten om ekonomisk tillväxt i slutet av det inledande stycket (sid. 22), formuleringar som återfinns på sid 27 i PGU:

Ekonomisk tillväxt är nödvändigt, men inte tillräckligt för en rättvis och hållbar utveckling. Välstånd och utveckling kan inte mätas enbart i ekonomiska termer. Ekonomisk tillväxt måste vara hållbar och kombineras med satsningar på rättvisa och välfärd för att leda till utveckling. I många fattiga länder hindrar stora inkomstskillnader en snabb och effektiv fattigdomsbekämpning. Ett system för att omfördela resurser och därmed makt krävs för att tillväxten ska komma alla till del. En relativt jämn inkomstfördelning förstärker tillväxten. En sådan omfördelning kan också minska riskerna för konflikter”.

Andra pinnsatsen i rutan föreslås ändras till *”fler och bättre jobb som innebär skydd för rättigheter i enlighet med ILO:s kärnkonventioner”*

PRO föreslår 5.2 femte stycket: *”... arbetar en stor del av mänskorna, i alla åldrar, långa dagar med låg lön...”*

Några remissinstanser för också en diskussion om själva begreppen *tillväxt/ekonomisk tillväxt*. Havs- och vattenmyndigheten konstaterar att i dokumentet, inte bara under delmål 2, används ofta orden *tillväxt* och *ekonomisk tillväxt*. Ekonomisk tillväxt sker ofta, men inte alltid, på bekostnad av miljön. I vissa situationer borde tillväxt kunna bytas ut mot utveckling. Det är skillnad på tillväxt och utveckling. *Naturvårdsverket* påpekar att begreppet *”tillväxt”* används på olika sätt i dokumentet. Begreppet *”hållbar tillväxt”* bör användas konsekvent i skrivelsen och det bör även klargöras att detta är synonymt med en tillväxt som tar miljö-mässiga, sociala och ekonomiska hänsyn och inte bara ska säkerställa t.ex. hög BNP-tillväxt. *Diakonia* pekar på att tillväxtens innehåll är det centrala, och föreslår en problematisering av begreppet tillväxt och ett klargörande att tillväxt inte bör ses som mål utan snarare ett medel för att uppnå biståndets olika målsättningar. *Diakonia* föreslår också att fördelningen av tillväxten inkluderas i skrivelsen *Forum Syd* pekar på att *”delta i ekonomisk tillväxt”* är ett medel, inte ett mål. Sambandet mellan tillväxt och ökade inkomster för de fattigaste är osäkert och komplicerat. Detta klargörs på ett par ställen om att det handlar om att skapa tillväxt *”som kommer fattiga tillgodo”*. Dock saknas ett resonemang om hur detta ska gå till. Delmål 2 bör utvecklas så att en miljömässig hållbarhet tydligt är integrerad i de olika delarna av ekonomisk utveckling som berörs. *Forum Syd* föreslår att begreppet *”ekonomisk tillväxt”* byts ut mot det begrepp man använder under miljö- och klimatmålet *”hållbar ekonomisk utveckling”*. *Rädda Barnens* invändning mot delmål 2 är dels att en specifik förutsättning, ett medel (deltagande i tillväxt), görs till ett mål, vilket skapar en otydlig målhierarki, dels att detta delmål inte är självklart förenligt med ett rättighetsperspektiv. Människors utbildningsnivå är givetvis en nyckelfaktor för deras möjlighet att minska sin fattigdom, men barns rätt till utbildning får trots det inte reduceras till ett medel för del-

tagande i tillväxt. *Stockholm Resilience Center* anser att ekonomisk tillväxt är ett begrepp som behöver problematiseras mer. Det leder inte självklart till bättre levnadsvillkor för de som lever i fattigdom. För att bygga upp resilienta samhällen är det avgörande att se på vad tillväxten innehåller. Tillväxten måste ha god social och ekologisk kvalitet. *Generalsekreterarnätverket* anser att delmål 2 är problematiskt i grunden. Detta mål, till skillnad från de andra, har formulerat ett medel (*möjlighet för fattiga människor att delta i ekonomisk tillväxt...*) till ett mål. Delmål 2 bör också utvecklas så att en miljömässig hållbarhet tydligt är integrerad i de olika delarna av ekonomisk utveckling som berörs. Målet måste vara att uppnå ekonomisk och social utveckling inom ramen för en plan. *Linnéuniversitetet* anser att det finns ett antal svagheter vad gäller analysen av den ekonomiska tillväxten. Dessa svagheter handlar om rättighetsperspektivet, förändringsteorin och omfördelningen. Universitetet ifrågasätter hur begreppet ekonomisk tillväxt används i skrivelsen.

5.2.1 Förbättrad tillgång till utbildning av god kvalitet

Nordiska Afrikainstitutet välkomnar ett fokus på utbildning och ser positivt på att biståndet öppnar upp för stöd till högre utbildning. *Folkhälsomyndigheten* framhåller att skrivelsen tydliggör utbildningens betydelse för hälsa och utveckling och fokuserar på att skapa förutsättningar för utbildning och kvalitet. *Myndigheten för yrkeshögskolan* bedömer att utformningen av yrkeshögskolan med en tydlig koppling till arbetslivet, arbetslivets konkreta engagemang i utbildningarna och flexibiliteten gentemot arbetslivets behov skulle kunna utgöra en lämplig grund för biståndsprojekt inom yrkesutbildning. *Stockholms universitet* tillstyrker de förslag som ges i avsnitt 5.2.1 och 5.2.6 om utbildningens respektive forskningens roll i utvecklingssamarbetet, men hade gärna sett att forskningens potential att bidra till andra mål i plattformen uppmärksammades i högre grad. *Universitets- och högskolerådet* instämmer i att förbättrad tillgång till utbildning med god kvalitet är av avgörande betydelse för att erhålla god utbildning. UHR föreslår att *slutföra skolan* ersätts med *slutföra en kvalitativ utbildning*. *Uppsala universitet* instämmer i skrivelsens formulering att investeringar i utbildning är av fundamental betydelse för fattigdomsminskning. *Vetenskapsrådet* påpekar att för att kunna hålla god nivå på framförallt högre utbildning krävs välutbildade lärare och att eftersträva forskningsanknytning. Detta kräver tillgång till forskarutbildade lärare, vilket Sverige i form av bistånd till kapacitetsutbyggnad kan medverka till. *Amnesty* välkomnar att tillgång till utbildning av en god kvalitet lyfts fram i plattformen. *Amnesty* och även *Raoul Wallenberg Institutet* pekar på betydelsen av utbildning i mänskliga rättigheter. *Amnesty* beklagar vidare att sexualundervisning inte nämns i avsnittet om utbildning. *Läraryrket* anser att den begränsade text som återfinns om utbildning delvis är positiv. Tydligare skrivningar bör finnas om be-

hovet av att satsas på grundläggande utbildning för att skapa förutsättningar för likvärdighet och fattigdomsbekämpning och som en förutsättning för yrkesutbildning och högre utbildning. Forskningen och erfarenhet visar att utbildning är en avgörande grundsten i effektiv fattigdomsbekämpning och förbundet ser med oro att Sverige reducerar sektorn till att enbart utgöra en funktion för arbetsmarknaden. *Plan Sverige* framhåller att rätten till utbildning är grundläggande och möjliggörande för samtliga rättigheter och inte bör begränsas genom att kopplas till främjande av ekonomisk tillväxt. *Plan Sverige* föreslår därför att det i stycke 5.2.1 läggs till att:

Utbildning är en rättighet och att svenskt utvecklingsamarbete verkar för att främja alla barns rätt till att fullfölja kvalitativ utbildning utan diskriminering. Som hinder för flickors utbildning bör också barnäktenskap och tidig graviditet nämnas.

WWF anser att Lärande för hållbar utveckling bör nämnas i plattformen. *WaterAid* påpekar att för att säkerställa att barn som lever i fattigdom, särskilt flickor, kan slutföra och tillgodogöra sig sin utbildning, spelar vatten, sanitet och hygien en avgörande roll, vilket kan nämnas under detta delmål. *Erikshjälpen* noterar att i avsnittet nämns att barn med funktionsnedsättning inte sällan saknar tillräcklig utbildning. Detta är en alldeles för svag skrivning. Personer med funktionsnedsättning är extremt marginaliserade i många av de länder som är fokus för svenskt bistånd. Svenskt bistånd bör lägga en särskild vikt vid att barn med funktionsnedsättning inkluderas i samhället och får samma tillgång till utbildning som andra barn. *Folkbildningsrådet (Fbr)* anser att plattformen bör uttrycka att utbildning är en rättighet i sig och att utbildning och lärande är en väsentlig faktor för att nå det övergripande biståndspolitiska målet och delmålen 1-5. Utbildning och lärande bör genomsyra hela plattformen på samma sätt som genusfrågorna gör. Folkbildning och vuxenutbildning kan spela en viktig roll.

5.2.2 Fler och bättre jobb

Folke Bernadotteakademien anser att skrivningen om att främja hållbart företagande bör förtydligas genom att lägga till att hållbart företagande tar hänsyn till arbetsförhållanden och miljöpåverkan. *SLU* håller med om det mesta (i sista st. sid. 24) men menar att den önskvärda ökningen av förädlingsgraden även kan ske inom de agrara sektorerna. *Statens kulturråd* framhåller kulturella och kreativa näringars stora potential när det gäller att skapa nya arbetstillfällen, utveckling och tillväxt, inte minst för kvinnor. *Arbetsmiljöverket* tillstyrker att plattformen anger att grundläggande krav på säkerhet och arbetsmiljö ska främjas när Sverige ger bistånd för att skapa fler arbetstillfällen. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* anser att avsnittet bör tydliggöra att bönder och andra företrädare för de areella näringarna måste betraktas som entreprenörer eller potentiella sådana och delvis utgör nyckeln till ett jobbskapande på lands-

bygden och närliggande tätorter. Det kan inte nog understrykas hur viktig den högre lantbruksutbildningen är inte minst för dagens och framtidens Afrika också med ett fattigdomsperspektiv i sikte. Sverige har betydande erfarenheter inom det området som med fördel kan utvecklas ytterligare. *Svensk Projektexport (SPE)* framhåller att SPE:s medlemsföretag och övrigt svenskt näringsliv har kompetens att bidra med inom flera strategiska områden som är viktiga för fattigdomsbekämpning, inklusive energi, ICT och jordbruk. Många svenska företag är dessutom världsledande inom utveckling av ny teknik, t.ex. inom ICT-sektorn, som kan användas för att bekämpa fattigdom och skapa ett hållbart samhälle.

Action Aid tycker det är bra att regeringen anser att biståndet ska främja entreprenörskap, och särskilt stödja kvinnor som är entreprenörer och egenföretagare. Det är även utmärkt att Sverige ska lyfta fram företagans ansvar för samhället och en hållbar utveckling och motverka skatteundandragande. Detta räcker dock inte, regeringen bör delta i utformandet av nya internationella normer och principer. *Amnesty* anser att plattformen bör tydliggöra att samhällsansvar och hållbar utveckling innefattar mer än motverkandet av skatteundandragande. Amnesty föreslår att plattformen tydliggör att företag har ett ansvar att respektera alla mänskliga rättigheter under 5.2.2 (men även under 7.1.3). *Forum Syd* pekar på att det är viktigt att relatera biståndsflödet till den större diskussionen om ”finansiering för utveckling”. Frågan om kapitalflöden och skatteflykt är extremt styvmoderligt behandlad i plattformen.

LO, LO-TCO Bistånds nämnd och *TCO* betonar att arbetsmarkanden är en marknad som kräver tydliga och bra regler. Vidare lyfts ILO:s Decent Work-agenda fram. Det är av vikt att plattformen ser arbetsmarknadens funktionssätt som en väg att lyfta människor ur fattigdom. Genomgående i plattformen saknas offentlig sektor perspektivet. En väl utvecklad offentlig sektor är betydelsefull för såväl ekonomisk utveckling som rättvis tillgång till vatten och hälsovård. Fackliga organisationer är experter på mänskliga rättigheter i arbetslivet och kan stödja utvecklingen av en väl fungerande arbetsmarknad med organiserad arbetskraft och arbetsgivare som bidrar till utveckling och fattigdomsbekämpning. *Svenska kyrkan* anser att det behöver förtydligas att fokus måste ligga på att utveckla det inhemska näringslivet i samarbetsländerna. Det behövs referenser till andra marknadsaktörer än privata företag, som t.ex. kooperativa företag. Svenska kyrkan föreslår att regeringen tydliggör om man med ”bättre jobb” menar ”anständiga arbetsförhållanden”, i enlighet med ILO:s Decent Work-agenda, som nämns i plattformen.

PRO föreslår (5.2.2 första stycket sjätte raden) "...t.ex. kvinnor, äldre, ungdomar...".

5.2.3 Mer inkluderande och effektiva marknader

Kommerskollegium påtalar att önskvärda mål såsom effektivare marknader och ökad handel underlättas om statsförvaltningen i landet utvecklas och stärks. *SVA* anser att ökad tillgång på lokala marknadskedjor för jordbruksprodukter bör därför ingå i detta mål. *Amnesty* pekar på att markkonflikter förekommer när företag behöver mark åt exempelvis utvinning av naturresurser. *Amnesty* föreslår att 5.3.2 hänvisar till FN:s deklaration om ursprungsfolks rättigheter (UNDRIP). *Diakonia* föreslår bl.a. att skrivelsen definierar olika privata aktörers roller i relation till biståndet och utveckling. Utgångspunkten bör vara hur biståndet kan spela en roll för att ta tillvara privata aktörers positiva bidrag, samt motverka deras eventuella negativ påverkan på samhällsutvecklingen. *SIWI* anser att vattenrättigheter bör läggas till i första paragrafen av 5.2.3. *We effect* föreslår att regeringen i plattformen tydligare lyfter satsningar på finansiella produkter och tjänster, specifikt utvecklade för fattiga människor för att även de som idag är exkluderade blir en del av den formella ekonomin. *TCO* föreslår följande tillägg sist under 5.2.3: *Det svenska biståndet ska bidra till att skapa mer inkluderande effektiva marknader, bl.a. genom att stödja och bygga upp fungerande institutioner, såväl på arbetsmarknaden som på produkt- och tjänstemarknader.*

5.2.4 Friare handel

Folke Bernadotteakademin välkomnar att plattformen slår fast att Sverige ska bedriva den typen av handelstekniskt bistånd som anges i avsnittet. Regeringen bör i avsnittet, förtydliga att handelstekniskt bistånd har en konfliktförebyggande och konfliktlösande funktion i fattiga och ofria länder. *Kommerskollegium* välkomnar att det i plattformen uttrycks att friare handel som ett sätt att uppnå delmål. *Swedac* delar synen på vikten av en friare handel. Dock tycks avsnittet bygga på en delvis föråldrad syn på handel. Det främsta hindret är inte nödvändigtvis höga tullar, utan tekniska handelshinder. *Patent- och registeringsverket (PRV)* poängterar att ett medlemskap i WTO ställer höga krav på medlemsstaternas immaterialrättsliga system. Också vad gäller förhandlingskapacitet och internationella handelsavtal ställs höga krav på parternas immaterialrättsliga kompetens. *PRV* rekommenderar att det i den biståndspolitiska plattformen ges en uttrycklig referens till Sveriges åtaganden enligt TRIPS art. 66:2 samt art. 67.

Diakonia föreslår också en analys av begreppet handel (sid. 25) och vilken typ av handel som kan bidra till och skapa synergier för att uppnå de biståndspolitiska målen. Frågan vilken roll biståndet kan och bör spela för att skapa tillväxt är komplex och bör tydliggöras. *Fairtrade Sverige* anser att det är beklagligt att regeringen endast fokuserat på en friare handel och inte har med några skrivningar kring en rättvis handel. *Islamic Relief Sverige* påpekar att Sverige självklart är en av de aktörer som har

bidragit mest i diskussionen om friare handel. I den delen bör dock Sverige ha tydligare ställningstagande mot rika länder och de handelshinder som drabbar de fattiga länderna. Vissa avtal och tillvägagångsätt med fattiga länder vad gäller fiske bör tas upp. Vidare saknas även resonemang om handelsrelaterade frågor och hinder som har lett till konflikter och migration. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* anser att i det fortsatta arbetet med den biståndspolitiska plattformen bör behov av s.k. ”asymmetrisk liberalism¹” beaktas i synen på handeln med de fattigaste u-länderna. *Naturskyddsföreningen* framhåller att handelspolitiken bör utformas så att fattigdomsbekämpning och livsmedelstrygghet främjas med prioritet. *Svenska kyrkan* anser att handelsavsnittet kan nyanseras genom att lyfta fram betydelsen av regional handel och ländernas behov av politiskt handlingsutrymme vid sidan av internationell integration. *Afrikagrupperna* framhåller att de regionala och lokala marknaderna är viktiga för uppbyggnad av produktion och diversifiering av ekonomin. *Stockholm Resilience Center* anser att friare handel är ett alltför vagt mål för att fungera i en utvecklingskontext. Studierna visar att fri handel inte nödvändigtvis bidrar till ökad välfärd, och särskilt inte till den fattigaste delen av befolkningen. *TCO* föreslår att första stycket kompletteras med att det är nödvändigt med investeringar för att frihandeln ska ge tillväxt även i utvecklingsländerna. Vidare att plattformen kompletteras med skrivningar som tydliggör Sveriges ansvar att inom EU och WTO verka i denna riktning. *Läkare Utan Gränser* vill i enhet med plattformens övergripande fokus på global hälsa samt fattigdom och rättighetsperspektivet föreslå att lägga till följande formulering: ”*Internationella handelsavtalen ska utformas så att fattiga människors tillgång till livsreddande läkemedel inte försämras.*” *LO* och *LO-TCO Biståndsämnd* föreslår ett tillägg:

Sverige har i detta hänseende ett särskilt ansvar att inom EU och WTO verka i denna riktning. Sveriges ambitioner i förhållande till UN WTO, United Nations World Tourism Organization, som ett eventuellt medlemskap, bör framgå.

5.2.5 Tryggad livsmedelsförsörjning

FOI anser att fokus inte endast bör ligga på ”*lokal miljöförstöring*” utan ha ett bredare perspektiv. Vidare rekommenderas att fokus på landsbygden vid livsmedelsförsörjning, breddas till att även inkludera ett urbant perspektiv då mer än hälften av jordens befolkning idag bor i städer. *Vetenskapsrådet* anför att implementeringsforskning, utbildning och mer basal forskning kan bidra till långsiktigt hållbara lösningar inom dessa områden. *Havs- och vattenmyndigheten* menar att vad som ytterligare skulle kunna lyftas fram är vikten av tillgången till vatten, både för konsumtion och livsmedelsproduktion. *Skogsstyrelsen* föreslår att första men-

¹ Anders Borg använde uttrycket ”asymmetrisk liberalism” i ett seminarium på Utrikespolitiska Institutet, dvs. att de fattigaste länderna kanske inte omedelbart kan förväntas helt öppna sina marknader för jordbruksprodukter för oss i den utvecklade världen.

ingen (5.2.5) ändras till ”*ökad produktivitet är en av förutsättningarna...*”. Skogsstyrelsen föreslår vidare en omformulering ”*för att människor ska kunna bedriva en näringsverksamhet krävs att de känner sig trygga i sina ägande- och nyttjanderätter när det gäller mark och naturresurser för investeringar i t.ex. jord-, skogsbruk, husdjurskötsel och fiske*”. Jordbruksverket anser att en viktig prioritering för svenskt bistånd bör vara att bidra till robustare livsmedelsförsörjningssystem genom att i första hand stärka enskilda småbrukares och institutioners förmåga att snabbt vidta riskreducerande åtgärder vid extrema händelser. Vidare bör framhållas vikten av strukturella aspekter, utbildning inklusive högre utbildning, institutioner samt fungerande lagstiftning. SVA vill markera vikten av 5.2.5. Djurhälsa har en särställning inom detta område. SLU anser att rubriken bättre skulle reflektera texterna genom att vara bredare, t.ex.: ”*Landsbygdsutveckling, jordbruk och en tryggad livsmedelsförsörjning*”. Texterna under avsnitt 5.2.2 borde även lyftas fram under 5.2.5. Kemikalieinspektionen anför att i strävan att öka jordbruksproduktionen är det viktigt att göra rätt val av insatsvaror och metoder, för att undvika negativa effekter på människors hälsa och markens långsiktiga produktivitet. Afrikagrupperna är positiva till att biståndet ska verka till att kvinnor har samma tillgång som män till krediter, teknologi, insatsvaror och rättigheter till mark. Afrikagrupperna föreslår satsningar på en hållbar utveckling av småjordbrukarna som rekommenderat av FN:s specielle rapportör för livsmedelssäkerhet. Kungliga skogs- och lantbruksakademien anser att rubriken för avsnittet 5.2.5 bör utvidgas till ”*Landsbygdsutveckling, lantbruk och tryggad livsmedelsförsörjning*”, därutöver bör på sid. 26, st. 1, särskilt nämnas ”*att produktionsförlusterna och särskilt lagringsförlusterna bör uppmärksammas som ett viktigt område för åtgärder*”. LO och LO-TCO Biståndsnämnd understryker att livsmedelstrygghet är en högprioriterad fråga. Det behövs en politik och lösningar som inte bara är inriktade på småbrukare utan som har en förståelse för hur utsatta livsmedels- och lantarbetarna är för livsmedelsbrist och betydelsen av deras bidrag till den globala livsmedelsförsörjningen. Naturskyddsföreningen anser att ekologiskt jordbruk är den produktionsform som kommit längst på vägen mot hållbarhet. Ekologisk produktion bygger i likhet med mycket annat jordbruk på agroekologi, som är både ett praktiskt jordbrukssystem och ett växande forskningsområde. SIWI anser att vattnets roll bör synliggöras i detta avsnitt. Stockholm Resilience Center och Svenska kyrkan anser att regeringen bör slå fast att tryggad livsmedelstrygghet, rätten till mat, är en av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna. WWF pekar på vikten av att strävan efter en ökad produktivitet inom lantbruket utgår från en hållbar produktion inom ekosystemets ramar. We effect välkomnar skrivningen under 5.2.5, men vill understryka att huvudfokus i skrivningarna alltför ensidigt ligger på ökad produktivitet som en universal lösning att säkra livsmedelsförsörjningen. We effect

saknar ett utvecklat resonemang kring hur regeringen avser prioritera biståndets insatser för en tryggad livsmedelsförsörjning. We effect vill lyfta betydelsen av den kompetens som finns inom svenska enskilda organisationer och svensk forskning. Kooperativa producentföreningar utgör en bra form för organisering och ett sätt för att stödja lokal affärsutveckling. *Expertnätverket för de areella näringarnas bärkraftiga utveckling* föreslår att öka vårt utvecklings-samarbete på lantbrukssidan genom att lyfta fram demokrati, mänskliga rättigheter, miljö, klimat och jämställdhet i lantbruksprogrammen. Öka vårt bioteknologiska forsknings-samarbete genom att ta fram tåligare och bättre växter och djur. Assistera våra samarbetsländer i utvecklingen av nödvändiga gödningsregimer. Land-tenure-frågorna, infrastrukturfrågorna, rättsäkerhets och handelsfrågorna är viktiga som stimulans till lantbruk och efterhand nödvändiga för att svara på för att nyttiggöra de ökande skördarna. *SPE* ser gärna att behovet av att minska resursförstörelse, t.ex. i form av svinn inom livsmedelskedjan nämns. Svenskt bistånd kan spela en viktig roll i att minska detta svinn och på så sätt både spara på jordens knappa resurser och förbättra tillgången på livsmedel för fattiga.

5.2.6 Forskning av hög kvalitet och relevans för fattigdomsbekämpning

Nordiska Afrikainstitutet ser positivt på att stödet till forskning är ett separat resultatområde. *Universitets- och högskolerådet* instämmer i värdet av forskning med hög kvalitet där forskare får möjlighet att samarbeta internationellt inom högkvalitativ forskning. *Uppsala universitet* framhåller att samordnade nationella insatser från svenska lärosäten kan bidra till att bygga upp såväl inhemsk forskningskompetens som expertkunskap inom teknikutveckling i biståndsländer. Skrivelsen saknar i vissa delmål en tydlig vision för hur forskning ska bidra till att lösa de utpekade problemen. *Vetenskapsrådet* och *Linnéuniversitetet* anser att texten i detta avsnitt är välformulerad och sammanfattar på ett bra sätt många aspekter av forskningspolitik, forskning och forskarutbildning. Dock saknas långsiktigheten och en tydlig medvetenhet om att mycket av det som står i stycket är utopiskt även för många länder på medelinkomstnivå. Även *Världsinfektionsfonden* vill lyfta fram behovet av långsiktighet. *RIO-Folac* anser att Sveriges bistånd skulle kunna spela en viktig roll för forskning om vuxenutbildningens roll för fattigdomsbekämpning. *Havs- och vattenmyndigheten* påpekar att forskning i detta sammanhang inte ska ses som i första hand en akademisk fråga, utan som ett viktigt verktyg för att finansiär och utvecklingsland gemensamt ska finna nya och bättre metoder för utvecklingsarbetet. *SLU* pekar på vikten av att utveckla forskning inom jordbruksområdet. *SLU* anser att tre aspekter bör lyftas fram i avsnittet: rimlig lön, att forskning om jordbruk och livsmedelsproduktion är nödvändig samt att man bör utnyttja synergier mellan forskningsbistånd och övrigt landbistånd. Det bör tydligare anges att

uppbyggnad av egen kvalitativ forskning är en långsiktig väg bort från biståndsberoende. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* understryker behovet av att utveckla och reformera dagens högre lantbruksutbildning, särskilt i Afrika. Avsnittet bör innehålla ett förtydligande om vikten av att stödja forskningsnätverk.

5.2.7 Förbättrad tillgång till social trygghet

Försäkringskassan välkomnar att det sociala trygghetsperspektivet och dess koppling till fattigdomsbekämpning uppmärksammas i plattformen. Utformningen av trygghetssystemet och de tillhörande administrativa systemen, liksom samspelet mellan dessa är av stor betydelse. *Pensionsmyndigheten* stöder formuleringarna i avsnitt 5.2.7, och välkomnar att regeringen identifierar förbättrad tillgång till social trygghet som en framgångsfaktor för fattigdomsbekämpning, ökad välfärd och bättre levnadsvillkor för människor. *Svenska kyrkan* tycker det är bra att regeringen resonerar kring social trygghet som en mänsklig rättighet, men det bör också poängteras att det är ett viktigt medel för att förverkliga andra mänskliga rättigheter. Betydelsen av social trygghet för äldre bör lyftas fram mer. *PRO* föreslår första stycket, rad fem "...barn, kvinnor, äldre.... samt andra stycket, andra raden: ”grundläggande social trygghet, inklusive pensionssystem, i länder...”. *LO* och *LO-TCO Bistånds nämnd* föreslår följande skrivning: ”Ett tydliggörande att social utveckling på landsbygden såväl som i städerna förutsätter att människor har möjlighet att tillsammans bygga upp och förvalta sitt sociala kapital.”

5.2.8 Förbättrad tillgång till öppen och säker informations- och kommunikationsteknologi

Svenska Institutet välkomnar att skrivelsen lyfter fram förbättrad tillgång till öppen och säker ICT, som en prioriterad fråga. Betydelsen av innovation, nya idéer, teknologier och processer för att förmedla kunskap som tar vara på digitaliseringens möjligheter förtjänar att lyftas fram ännu tydligare. Även näringslivet kan här spela en viktig roll. *Vetenskapsrådet* framhåller att brist på god tillgång till väl fungerande internet kan vara ett allvarligt hinder för utvecklande av forskning och försvårar samarbetet i internationella projekt. *RIO-Folac* påpekar att vuxenutbildning och folkbildning kan spela en stor roll för att genom biståndet minska det digitala utanförskapet. *Kristdemokratiskt Internationellt Center* menar att detta resultat också är ett viktigt resultat i förhållande till delmål 1.

5.2.9 Stärkt kapacitet att hantera de möjligheter och utmaningar som migration och rörlighet medför

Folke Bernadotteakademien anser att avsnittet bör kompletteras med ett tillägg som särskilt lyfter fram diasporagrupperns viktiga roll som stöd till konfliktdrabbade länder och i återuppbyggnaden av länder efter konflikt.

FBA välkomnar att plattformen identifierar att migration kan stärka kvinnors egenmakt, och bidra till ökade ekonomiska möjligheter och möjligheter till utbildning. Även *RIO-Folac*, *Röda korset* och *Selam* pekar på diasporagruppernas roll. *Svalorna Latinamerika* menar att det finns anledning för Sverige att bidra till att det blir mindre kostsamt för diasporagrupper att skicka pengar hem genom att bl.a. transaktionskostnaderna sänks. Vidare anför Röda korset bl.a. att civilsamhällets organisationer har en central och viktig roll i utformandet av regelverk kring migration och migranternas rättigheter.

Vetenskapsrådet finner att handel och investeringar nämns här. Också för forskningen och forskningskapacitetsuppbyggnad är det viktigt med rörlighet och att ta tillvara återvändande migranternas kapacitet. *LO* och *LO-TCO Bistånds nämnd* anser att skrivningarna kring migrantarbete behöver problematiseras. För att vara ett framträdande problem på den globala marknaden och för skyddet av mänskliga rättigheter bör frågan om migration omfatta de stora utmaningar vi står inför. Också *Rädda Barnen* saknar en bredare analys av orsakerna till dagens migration inklusive flyktingströmmarna, och inte som i nuvarande skrivning enbart relatera den till dess bidrag till ekonomisk tillväxt. *Stockholm Resilience Center* konstaterar att avsnittet tar fasta på migrationens positiva möjligheter, medan bakgrunden till migrationsströmmar inte analyseras. *Eriks-hjälpen* anser att en viktig problematik har glömts bort och bara omnämns i några bisatser. Det handlar om problematiken kring människohandel och framför allt exploateringen av barn. *PRO* föreslår att till första stycket sista raden lägga till något som ”*Negativa följder för barn och äldre motverkas.*”

5.3 Delmål 3: Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

Regeringens bedömning: För att nå delmålet Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer är följande resultat särskilt viktiga:

- Stärkt motståndskraft mot klimatförändringar, miljöpåverkan och naturkatastrofer samt minskad påverkan på miljö och klimat
- Förstärkt institutionell kapacitet inom miljöförvaltande och miljörelaterade institutioner
- Hållbara städer
- Förbättrad tillgång till hållbara energialternativ
- Hållbart nyttjande av ekosystemtjänster

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) välkomnar ansatsen kring katastrofriskreducering inom ramen för delmål 3, men vill lyfta upp att resiliensfrågan är bredare än endast miljö- och klimatrelaterade förändringar. MSB föreslår en än tydligare fokusering av utvecklingsam-

arbetet på de utmaningar som behöver hanteras för att minimera riskerna för kriser, katastrofer och konflikter runt om i världen, och i förlängningen verka för ett minskat behov av humanitära interventioner. *Forum Syd* anser att det är bra att målet både omfattar insatser för att ställa om produktion till att bli hållbar, och insatser för att stärka motståndskraften/anpassningen till de försämringar som har och kommer att ske p.g.a. klimatförändringar. Det är bra att målet refererar till vikten av att internationella verktyg och mekanismer (även avtal) behöver utvecklas på internationell nivå. Det saknas dock en konkretisering av stöd för detta på olika sätt. Detta delmål måste också på samma sätt som jämställdhetsmålet, förutom att vara ett eget mål, också genomsyra alla andra mål. *Stockholm Resilience Center* anser att uttrycket resiliens avsevärt bättre skulle beskriva vad delmålet handlar om än motståndskraft, i rubriken till 5.3, för att beskriva vad ett effektivt och resultatriktat bistånd ska syfta till inom detta område.

Havs- och vattenmyndigheten anser att texten bör förstärkas avseende ambitionen att förbättra miljön/ekosystemen. Positivt är också att förstärkt institutionell kapacitet inom miljöförvaltande och miljörelaterade institutioner lyfts fram. *SLU* ser detta delmål inte endast som en strävan mot minskad negativ miljöpåverkan men också mot förbättrade möjligheter för människor i låginkomstländer att ta del av ekonomisk tillväxt och nå bättre grundläggande hälsa. *Kemikalieinspektionen* ser positivt på att förbättrad miljö lyfts fram som ett eget delmål och behovet av förstärkt institutionell kapacitet som ett särskilt viktigt resultat att nå. *Naturvårdsverket* delar i allt väsentligt skrivelsens analys av miljö- och klimatfrågomas betydelse för fattigdomsbekämpning, men föreslår skarpare skrivningar om detta i början av avsnitt 5.3, nämligen att goda miljöförhållanden, en hållbar naturresurshushållning, begränsad klimatpåverkan m.m. är en förutsättning för en långsiktig hållbar utveckling och därmed för att det övergripande målet för det svenska biståndet kan nås. Skrivelsen bör i högre grad betona att delmål 3 ska genomsyra övriga delmål och att detta delmål är en förutsättning för att övriga mål ska kunna uppnås. *Strålsäkerhetsmyndigheten* framhåller att delmål 3 (kring förbättrad miljö) är en faktor i all verksamhet som SSM bedriver i mottagarländerna. Syftet är att begränsa eller förebygga belastningar från joniserande strålning på miljön. *Energimyndigheten* betonar hållbar energiförsörjning och de som syftar på att anpassa sig till klimatförändringarna. *Islamic Relief Sverige* är positiva till att miljöpåverkan och klimatförändringar har fått stort utrymme. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* konstaterar att ett huvudtema inom detta avsnitt är ett hållbart nyttjande av naturresurser, och framhåller att de areella näringarna utgör ett sådant område. *LSU* påpekar att en miljömässigt hållbar utveckling måste vara kärnan i den globala utvecklingen, där unga bör ses som en viktig aktör. *LO* och *LO-TCO Biståndsnämnd* anser att den offentliga sektorn har en viktig

roll att spela i utvecklingen av hållbara samhällen och föreslår följande tillägg: (sid. 29, st. 3):

Därför ska Sverige uppmuntra att ekonomiska styrmedel används och bidrar till (...) samt hållbara produktions- och konsumtionsmönster. Hållbara samhällen kan inte uppnås utan offentliga tjänster av god kvalitet, som utbildning, vatten- och sanitets-tjänster, energi, sjukvård, transport, offentlig förvaltning och rättsväsende.

Naturskyddsföreningen anser att delmålet i avsnitt 3 och dess förväntade resultat är formulerade i så pass generella termer att det är svårt att bedöma om de kommer att leda till verkligt hållbara insatser och effekter. I kapitlet saknas en diskussion om kopplingen mellan stärkt institutionell kapacitet och hållbar finansiering av sådan. *Plan Sverige* föreslår att plattformen tydligare hänvisar till vikten av att engagera barn och ungdomar i arbetet för förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer. *Plan Sverige* föreslår också att utveckla delmålet till att inkludera betydelsen av säkra skolor och skolans särställning som institution i att bygga kunskap, medvetenhet och motståndskraft beträffande miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer. *Röda korset* anser att det bör förstärkas i detta avsnitt vad Sverige ska verka för internationellt. *SIWI* anser att den nuvarande målformuleringen är förvirrande och otydlig. Då tillgång till dricksvatten och sanitet är en mänsklig rättighet bör ”*hållbar och effektiv vattenresurs användning*” utgöra ett eget avsnitt under kapitel 5.3. *Svenska kyrkan* anser att Sverige kan ta en mer aktiv roll när det kommer till att utveckla verktygen och mekanismerna på internationell nivå för hantering av globala miljöproblem, klimatförändringar, naturkatastrofer och deras påverkan på fattiga människors levnadsvillkor. *Sveriges kvinnolobby* lyfter fram att kvinnors närvaro och kunskaper om lokala riskfaktorer och hur motståndskrafter förbättras i hem och samhälle, skulle kunna minska risken och förebygga stora förluster vid naturkatastrofer. Därför är kvinnors deltagande vid planering en god investering. Det vore en fördel att nämna det interdisciplinära arbetet för att minska sårbarhet och katastrofrisk - disaster risk reduction DRR – (som bedrivs under Hygo Framework for Action). Plattformen bör även ta hänsyn till det som fastslås i Policyn för miljö- och klimatfrågor där det betonas att ”*miljömessig hållbar utveckling bör bidra till ett ökat inflytande för kvinnor*”. Det är även viktigt att understryka hur hållbar utveckling korrelerar med jämställdhet. *WWF* välkomnar att miljö och klimat lyfts fram tydligt i plattformen. Skrivningarna kan dock stärkas så att det framgår att fungerande ekosystem och en rättvisare fördelning av de nyttor de skapar är en förutsättning och sätter ramarna för hållbar utveckling. *We effect* välkomnar att plattformen tar upp vikten av att stärka fattiga människors rätt till mark och hållbart nyttjande av resurser. *We effect* föreslår att rätten till mark läggs till som en ytterligare punkt under delmål 3. *UN Women Nationell Kommitté Sverige* skulle välkomna

att kvinnors aktörskap lyfts fram, särskilt kvinnors roll i att bygga motståndskraftiga samhällen, väl rustade att minska miljöpåverkan och klimatrisker och förstärka ekosystemtjänster.

FOI rekommenderar ökade synergier mellan olika politikområden och deras utförare för att möjliggöra delmål 3. En tydligare koppling mellan forskning och policyutveckling på detta område är nödvändig, samt att forskningsresultat ska beaktas vid planering och genomförande. *RIO-Folac* påpekar att utbildning och lärande, formellt och icke-formellt, är avgörande för att nå klimat- och miljömålen. Lärande för hållbar utveckling bör vara en viktig del av Sveriges bistånd. *Läraryrket* föreslår att utbildning lyfts in i texten som en förebyggande åtgärd för att komma tillrätta med klimatproblemet. I texten bör skrivningar finnas om vikten av att involvera civila samhället och särskilt arbetstagare genom sina fackliga organisationer vid utvecklandet av lagar och regelverk. Prioriteringen 5.3.5, bör kopplas till ett jämställdhetsperspektiv och kvinnors makt över sina liv.

5.3.1 Stärkt motståndskraft mot klimatförändringar, miljöpåverkan och naturkatastrofer samt minskad påverkan på miljö och klimat

MSB föreslår att resultatet under 5.3.1 på ett mer explicit sätt även inkluderar just förstärkt institutionell kapacitet. *Naturvårdsverket* ser det som viktigt att ett förtydligande finns med vid operationaliseringen av plattformen, dvs. att biståndet inte enbart ska ägna sig åt anpassning utan det också finns en koppling till behovet av utsläpps begränsningar. *Diakonia* välkomnar regeringens iakttagelse att ”*Finansieringsbehoven är betydande och ökande, inte minst när det gäller finansiering för anpassning till klimatförändringarnas effekter*” men ställer sig frågande till regeringens slutsatser av detta. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* påpekar att motståndskraft mot oönskade effekter av klimatförändringar med nödvändighet blir ett viktigt område för insatser till både en framtida anpassning till de förändringar i klimat och miljö som vi redan kan se. *Naturskyddsföreningen* menar att det i nuvarande skrivning är otydligt huruvida svenskt bistånd avses kunna spela en viktig roll för utsläppsreduceringar eller enbart anpassningsåtgärder. För att lyfta fram ett mer långsiktigt synsätt så bör även utbyggnad av energisystem baserade på hållbara förnybara källor vara en viktig del av strategin för det svenska biståndet. *Svenska kyrkan* anser att Sveriges åtagande om att bidra till internationell klimatfinansiering genom ”*nya och additionella pengar*”, dvs. utöver det svenska biståndsanslaget, måste få ett tydligt genomslag i skrivningen.

Röda korset pekar bl.a. på att den ökade förståelsen för hur klimat och miljö påverkar långsiktig hållbarhet och utveckling behöver omsättas i tydligare strategier inom katastrofbiståndet och utvecklingssamarbetet. En tydligare styrning från ett övergripande klimat- och miljöperspektiv behövs bl.a. för att öka effekten av katastrofinsatser. Skrivningarna om

att svenskt bistånd ska ”... inriktas på förebyggande åtgärder samt stärkt motståndskraft hos såväl människor som samhällen mot allvarliga skadeverkningar av naturkatastrofer inklusive miljö- och klimatrelaterade katastrofer.” och att ” ... katastrofrisk-reducerande ansats tillämpas i utformningen av i biståndet och katastrofriskreducerande insatser ska prioriteras och ses som en integrerad del av det långsiktiga biståndet, som komplement till det humanitära biståndet.” borde lyftas fram genomgående i plattformen och ges en mer central plats. Det behövs ett tydliggörande hur regeringen tänker sig långsiktig finansiering för anpassning till klimatförändringarnas effekter som anges i detta kapitel och vad det innebär att Sverige bör stödja olika riskreducerande instrument, t.ex. i form av garantier.

SIWI påpekar att under anpassningsagendan (motståndskraft) kopplas framförallt vattenförsörjning och katastrofer ihop. Det är viktigt med betoningen på kapacitetsuppbyggnad hos relevanta organisationer. Vatten borde generellt tydligare beaktas under 5.3.1. *WaterAid* pekar på att i katastrofriskreducerande arbete är det viktigt att hitta former för hur den lokala motståndskraften hos människor och samhällen mot skadeverkningar av katastrofer kan stärkas, samt i större utsträckning hantera de underliggande orsakerna till risk. Satsningar på hållbara system för vatten och sanitet är av vikt för att bekämpa matkriser och bidra till att öka matsäkerheten. Sanitetssystem är bl.a. viktiga källor för energi och producerar närsalter som kan användas för förbättrade resultat i jordbruk.

5.3.2 Förstärkt institutionell kapacitet inom miljöförvaltande och miljörelaterade institutioner

Naturvårdsverket pekar på att det är av vikt att bidra till en förstärkt institutionell kapacitet inom olika områden och inte minst naturresurshushållning. Det är viktigt att involvera olika institutioner som är centrala för miljön. *Statens energimyndighet* anser att all hållbar samhällsplanering bör inkludera klimat- och energiaspekter och att nationella anpassningsprogram även bör inkludera andra aspekter, såsom vattenresursfrågor. Myndigheten stöder betoningen på kapacitetsuppbyggnad hos relevanta organisationer. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* understryker vikten av att stärka sådan kapacitet, vilket ställer ökade krav på inhemsk högre utbildning. *Naturskyddsföreningen* föreslår att samarbete och erfarenhetsutbyten mellan svenska och biståndsmottagande civilsamhällesorganisationer bör uppmuntras i samband med policyarbete, som ett led i kapacitetsstärkande åtgärder för den mottagande organisationen. Meningen ”*Verktygen och mekanismerna på internationell nivå behöver vidareutvecklas för att bli effektiva och kunna hantera globala miljöproblem*” (sid. 29) bör kompletteras med skrivningen ”*såsom farliga kemikalier*”, för att understryka kemikaliearbetets betydelse i sammanhanget. *SIWI* anser att avsnittet kring betydelsen av institutionell kapacitet bör förstärkas gen-

om att framföra behovet av kompetensutveckling men också betydelsen av att stärka systemen för information och datainsamling. *We effect* anser att skrivningen har för snävt fokus. Den behöver kompletteras för att förutsättningar för att nå delmål 2 och 3. Utöver vattenresursförvaltning bör begreppet vidgas till att omfatta naturresursförvaltning i stort.

5.3.3 Hållbara städer

Boverket anser att trots att regeringen konstaterar snabb urbanisering, och konsekvenserna som detta innebär, får avsnittet en alltför kort beskrivning. *Folkhälsomyndigheten* poängterar livsmiljöns betydelse för hälsan. *SVA* pekar på att en växande andel av städernas invånare utövar någon form av "urban agriculture", som ställer krav på vatten, sanitet, tillgång till veterinärvård, livsmedelsinspektion och marknader. *SLU* anser att första meningen bör omformuleras till "*Sverige ska bidra till att stärka städernas ekonomiska utveckling, riskhantering och fattigdomsminskning.*", detta så att det inte ska kunna tolkas så att städernas roll ska stärkas på bekostnad av landsbygden. *Kemikalieinspektionen* pekar på att en säker kemikaliehantering har en hög relevans. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* anser att avsnittet ger anledning till att peka på det viktiga sambandet mellan utvecklingen i stad och land. *ICLD* skulle vilja lägga till "... *stärkt kapacitetet hos lokala och regionala demokratiskt valda organ för integrerad stadsplanering...*" *SIWI* anser att utvecklingen av hållbara städer bör sättas in i en större geografisk kontext. Det är anmärkningsvärt att slumområden eller informella områden – överhuvudtaget inte nämns. *Svalorna Latinamerika* plattformen tydligt bör ange hur det kommer påverka biståndet att en stor andel fattiga kommer att bo i kåkstäder eller slumområden. *Svalorna* stödjer att vatten och sanitet i informella bosättningar bör ges prioritet. *We effect* saknar en skrivning om människors rätt till en värdig bostad (alternativt att Rätt till värdiga bostäder får en egen rubrik). *LO* och *LO-TCO Bistånds nämnd* föreslår följande skrivning (5.3.3 sista meningen) "*Utgångspunkten ska vara den fattiga människans behov och deltagande, samt näringslivets och det civila samhällets medverkan.*"

Action Aid menar, att för att städerna ska kunna ha en roll i ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning måste kvinnors utsatta roller i städer lyftas fram. *Rädda Barnen* menar att i insatser för hållbara städer, behöver ett tydligt barnperspektiv inkluderas, till exempel genom barnkonsekvensanalyser av alla insatser.

5.3.4 Förbättrad tillgång till hållbara energialternativ

Statens energimyndighet stödjer betoningen på förbättrad tillgång till hållbara energialternativ. *SIWI* anser att det i detta stycke saknas helt referens till den starka koppling som finns mellan energiproduktion och vattenresurser. *Svenska kyrkan* menar att regeringens ambitioner vad

gäller förbättrad tillgång till hållbara energialternativ behöver vara högre. Det är bra att policydialog om subventioner till fossila bränslen nämns, men formuleringen bör skärpas. Det vore bra om regeringen också förtydligade vad den menar med mer ”*produktiva, hållbara och resurseffektiva jordbruks(...)system*”. Även behovet av att minska spridningen av miljögifter bör lyftas fram här. *Naturskyddsföreningen* föreslår att ur ett klimatperspektiv bör resultatet ”*förbättrad tillgång till hållbara energialternativ*” och strävan att öka andelen förnybar energi vara likställda mål. Nuvarande skrivning kan upplevas som otydlig då människor som lever i fattigdom redan idag får en övervägande del av sitt energibehov tillfredsställt från förnybara källor, men då i form av ved, träkol och annan biomassa, som inte omvandlas till el. Energiutnyttjandet är därmed lågt och leder också till avskogning och andra negativa miljö- och hälsoeffekter.

5.3.5 Hållbart nyttjande av ekosystemtjänster

SVA framhåller vikten av en hållbar livsmedelsproduktion. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* menar att avsnittet blir särskilt centralt för framtiden och ett område där svenskt bistånd har stora möjligheter att bidra genom flera av svenska myndigheter. *Naturskyddsföreningen* anser att resonemanget om fattiga människors möjligheter att hållbart nyttja naturresurser bör följas av resonemang om företagen och staters skyldigheter att verka för detsamma. Civila samhällets ”watch dog”-funktion kan i detta sammanhang gärna lyftas fram. Avsnittet innehåller i princip inget resonemang kring traditionell, ursprungs- och lokal kunskap, vilket är olyckligt, *SIWI* ser det som mycket bra att en referens till nyttjanderätten av vattenresurser finns med. Detta område bör förstärkas under kapitlet ”Livsmedelsförsörjning”. *Svenska kyrkan* anser att kopplingen mellan ekosystemtjänster, fungerande kretslopp och ökad produktivitet behöver stärkas i skrivningen.

5.4 Delmål 4: Förbättrad grundläggande hälsa

Regeringens bedömning: För att nå delmålet Förbättrad grundläggande hälsa är följande resultat särskilt viktiga:

- Förbättrad tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt minskad utsatthet för hiv och aids
- Förbättrad överlevnad och mer hälsosamma liv främst för kvinnor och barn
- Förbättrad tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet

Folkhälsomyndigheten instämmer i vikten av att lyfta den sexuella och reproduktiva hälsans betydelse för att nå målet om en förbättrad grundläggande hälsa. Sverige bör även stödja arbetet med att minska fördomar och diskriminering bland HBT-personer vilket tydligare bör framgå i

skrivelsen. Vidare är det positivt man betonar ungas behov, liksom arbetet med primärprevention och beteendefrågor. Fokus på det svenska biståndet behöver inriktas på att öka tillgången till utbildad personal. *Amnesty* välkomnar att Sverige avser att lyfta fram HBT-personers sexuella hälsa och rättigheter under detta avsnitt. Amnesty hoppas att placeringen av HBT-personers sexuella hälsa och rättigheter inom avsittet som avser hälsa snarare än rättigheter inte innebär att det endast är HBT-personers rätt till hälsa som kommer att prioriteras. *RFSU* uppskattar att SRHR är framlyft på ett tydligt sätt under såväl delmål 1 som delmål 4. *RFSU* skulle dock även vilja se att frågor om sexuella och reproduktiva rättigheter återfinns inom fler områden. *Svenska kyrkan* anser att avsnittet saknar en tydlig hänvisning till HBTQ-personer som särskilt utsatta i många länder.

Karolinska Institutet vill peka på att skrivelsen saknar omnämmande av skador som ett problem bland fattiga människor, skador både som orsak till och konsekvens av fattigdom. *Afrikagrupperna* anser att denna del skulle kunna struktureras på ett bättre sätt för att tydliggöra prioriteringar (inom delmålet). *Läkare Utan Gränser* anser att svenska insatser på hälsoområdet ska utformas på så sätt att de bidrar till mer effektiva hälsosystem som levererar god och integrerad hälsovård med en tydlig prioritering av de mest utsatta människor. *Rädda Barnen* stödjer regeringens prioriteringar under detta delmål. *Svalorna Latinamerika* välkomnar kvinnor och flickor som den centrala målgruppen för det svenska utvecklingssamarbetet. *Sveriges kvinnolobby* konstaterar att detta delmål genomsyras av formuleringar från Millenniemålen som dock inte nämns i avsnittet. *Swecare* vill argumentera för att åtgärder mot icke-smittsamma sjukdomar bör ingå i begreppet grundläggande hälsa, och att svenskt bistånd bör beakta dessa sjukdomar och bidra till att stödja samarbetsländernas arbete att hantera dessa, inklusive prevention. *IOGT-NTO* förordar att plattformen i sina delmål inkluderar det starka sambandet mellan ekonomisk tillväxt och en ökning av icke-smittsamma sjukdomar (NCD). Även *Umeå universitet* som välkomnar Sveriges fortsatta fokus på SRHR, uppmanar regeringen att ligga i framkant av global hälsopolitik och att inkludera ett särskilt fokus på prevention av NCD i delmål 4. *Plan Sverige* välkomnar förslagets fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, men föreslår att det läggs till:

Komplikationer i samband med graviditet och förlossning är fortfarande den vanligaste dödsorsaken bland 15–19-åriga flickor i de länder där biståndet verkar. Majoriteten av dessa graviditeter sker inom ramen för ett barnäktenskap.

ICLD föreslår följande tillägg (efter sista stycket)

I flertalet samarbetsländer ligger ansvaret för tillhandahållandet av grundläggande samhällsservice, exempelvis vatten, avlopp och avfallshantering, på institutioner på lokal eller regional nivå. Utveckling av kapaciteten på denna nivå är av stor vikt för att förbättra tillgången till rent vatten och grundläggande sanitet.

Jordbruksverket anser att texten i rutan bör justeras enligt följande: ”Förbättrad tillgång till rent vatten, säkra livsmedel och grundläggande sanitet.” SVA vill lägga till två viktiga punkter för att uppnå delmålet: ökad livsmedelstrygghet och minskad utsatthet för zoonotiska infektioner. *WaterAid* vill se en ambitiösare skrivning av målsättningen, till att omfatta tillgång till vatten, sanitet och hygien i hushåll, skolor och hälsokliniker.

Vetenskapsrådet anser att forskning borde nämnas även under hälso-målet. *RIO-Folac* poängterar att utbildning leder till bättre hälsa. *Lärarförbundet* framhåller att utbildning är ett av de mest verkningsfulla medel som finns för att rädda barn och kvinnors liv. Kopplingen mellan tillgång till utbildning och förbättrad hälsa är stark i internationell forskning och statistik. *LSU* menar att för att tillgodose unga människors rättigheter, och rätt att välja, krävs utbildning och upplysning, genom universell sexualundervisning och tillgång till både preventivmedel och ungdomsvänliga och tillgängliga rådgivande mottagningar. Genomgående krävs att mänskliga rättigheter präglar arbetet med sexuella och reproduktiva rättigheter, där unga själva har rätten att bestämma över våra kroppar och liv.

5.4.1 Förbättrad tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt minskad utsatthet för hiv och aids

Statens kulturråds erfarenheter är att kulturaktiviteter kan bidra med en kompetens som ger frågor en annan gestaltning och därmed skapar möjlighet för diskussion. *Afrikagrupperna* välkomnar det starka fokus på SRHR som finns i delmålet ”Förbättrad grundläggande hälsa”. I paragrafen om hiv är det positivt att man kopplar hiv-arbetet till de mänskliga rättigheterna. En viktig aspekt som dock saknas är arbetet mot stigma och diskriminering. *IOGT-NTO* förordar att alkohol inkluderas i analysen av de strukturella faktorer som driver på HIV-epidemin och att den beaktas i preventiva insatser. *Världsinfektionsfonden* vill se ett tillagt stycke efter fjärde stycket. Huvudsakligt budskap: ”En effektiv insats mot hiv bör också innehålla tillgång till diagnosticering och behandling av tuberkulos...”

RFSL föreslår att i avsnitt 5.4.1 i meningen som börjar med ”Prioritet ska ges åt att öka kvinnors, mäns och ungdomars tillgång till information”, även skriva ”transpersoners”. Att i samma avsnitt, i andra stycket, ta bort formuleringen ”framförallt i fattiga delar”, då det inte nödvändigtvis finns ett samband mellan att ett land är rikt eller fattigt och dess attityd gentemot hbtq-personers rättigheter.

RFSU anser att avsnittet är holistiskt och har ett bra rättighetsbaserat perspektiv. *RFSU* skulle dock vilja lyfta vikten av att stödet till hälsosektorn kombineras med ett politiskt påverkansarbete. *Röda korset* betonar att man bör ha ett holistiskt synsätt där man tar hänsyn till fysiologiska,

psykologiska och strukturella orsaker till ohälsa. Folkhälsoperspektivet behöver förstärkas. Hälsoutbildning och primärvård behöver anses som en viktig insats i förebyggande hälsa. *Water Aid* pekar på vikten av tillgång till vatten, sanitet och hygien. *Plan Sverige* anser att kopplingen till just flickors SRHR svag i detta avsnitt. Inte heller uppmärksammas vikten av att arbeta preventivt genom sexualundervisning.

5.4.2 Förbättrad överlevnad och mer hälsosamma liv främst för kvinnor och barn

Folkhälsomyndigheten ser positivt på att skrivelsen lyfter att det är av vikt med en ökad tillgång till en jämlik och grundläggande hälso- och sjukvård, med särskilt fokus på de människor som har störst behov. Dock understryks avsaknaden i skrivelsen av den grundläggande betydelsen av att investera i stabila strukturer inom hälso- och sjukvårdssystemen för att kunna leverera god sjukvård och därmed hälsa. *Karolinska Institutet* anser särskilt att skador bör tas upp i detta avsnitt. *SVA* tillstyrker vikten av hållbar användning av antibiotika men vill också understryka att arbetet för hållbar användning av antibiotika, och mot antibiotikaresistens, bara kan ske med anläggandet av ett one health-perspektiv där man beaktar antibiotikaanvändandet hos människor och djur som helhet. *Afrikagrupperna* anser att här behövs en definition på "mer hälsosamma liv". *Läkare Utan Gränser* anser att både orimlig användning av patent-skydd i frihandelsavtal som motverkar sund generisk konkurrens samt finansiella barriärer som patientavgifter går emot ambitionen att säkerställa tillgång till vaccin och läkemedel för en stor del av världens befolkning. Svenskt bistånd som går genom multilaterala fonder bör rimligtvis inte gå till läkemedel eller vaccin med oproportionerligt höga priser. *RFSU* anser att i detta avsnitt saknas skrivningar om förbättrad överlevnad och mer hälsosamma liv för kvinnor. *Världsinfektionsfonden* vill ersätta tredje meningen i första stycket med ett stycke om behovet av ny snabb diagnostik, nya läkemedel och vaccin.

SIWI anser att i samband med texten "...centralt i det långsiktiga arbetet med förbättrad överlevnad och hälsosamma liv" borde god sanitet, hygien och vatten nämnas, som mer grundläggande och centrala än t.ex. användningen av antibiotika. Även *WaterAid* påpekar att om målsättningen är förbättrad överlevnad och hälsosamma liv för kvinnor och barn så finns det stora vinster att göra i att närmare integrera hälsosektorn med andra sektorer av avgörande betydelse för folkhälsan, t.ex. vatten, sanitet och hygien.

PRO föreslår 5.4.2 sista stycket - "Det svenska biståndet ska dessutom verka för att äldre kvinnor och män samt människor med funktionsnedsättning ska kunna leva friska liv utan att utsättas för våld och diskriminering och för att de ska kunna bidra till samhällsutvecklingen."

5.4.3 Förbättrad tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet

LO och *LO-TCO Bistånds nämnd* framhåller att vatten och sanitet är en mänsklig rättighet och föreslår att Sverige ska främja tillhandahållande av vatten och sanitet som viktiga offentliga tjänster för alla. Följande skrivning föreslås (5.4.3 stycke 1): *Tillgången till rent vatten och grundläggande sanitet är mänskliga rättigheter. Rent vatten är en förutsättning för ett drägligt liv. Röda korset* påtalar att det saknas referens till att arbetet med vatten och sanitet ska vara i linje med förvaltande av naturresurserna som tas i anspråk samt principer kring att sanitet ska vara del av en större lösning (kopplat till delmål 3). *SIWI* anser att det är positivt att nationell och regional vattenresursförvaltning kopplas samman med tillgången till rent vatten och hållbar sanitet. Hygien saknas dock helt och bör läggas till och sanitetsfrågorna bör lyftas fram ytterligare. *Unicef Sverige* anser att prioriteringen av vatten och sanitet i urbana miljöer är lite konstig då 83 procent av de människor som saknar tillgång till rent vatten lever på landsbygden, enligt de senaste siffrorna från *Unicef*. *WaterAid* framhåller att Sveriges stöd till vatten och sanitet kan göra skillnad för människor som lever i fattigdom och förtryck genom att bidra till förverkligandet av rätten till vatten och sanitet samt verka för universell tillgång till dessa rättigheter.

5.5 Delmål 5: Värnad mänsklig säkerhet och frihet från våld

Regeringens bedömning: För att nå delmålet Värnad mänsklig säkerhet och frihet från våld är följande resultat särskilt viktiga:

- Minskad sårbarhet för konflikt och återfall i konflikt
- Ökad mänsklig säkerhet i konflikt- och postkonfliktsituationer
- Minskat könsrelaterat våld

Folke Bernadotteakademin välkomnar att plattformen slår fast att svenskt bistånd ska stödja insatser som spänner över hela konfliktcykeln. Plattformen bör inkludera en skrivning som lyfter fram Sveriges starka ställning inom det internationella biståndet. Delmål 5 bör kompletteras med ytterligare ett resultat: *Ett starkt och samordnat internationellt system för fred, säkerhet och utveckling*, där regeringen bl.a. bör lyfta fram att Sverige genom sin starka och trovärdiga ställning har goda förutsättningar att bl.a. påverka biståndets inriktning i det multilaterala systemet. *FBA* anser också att det är viktigt att ännu tydligare lyfta fram konflikter som det enskilt största hindret för fattigdomsbekämpning och utveckling, och att plattformen bör inkludera en sådan skrivning. *FBA* välkomnar att målet om säkerhet ska beakta genusspecifika skillnader. FN:s säkerhetsresolutioner 1325 och 1820 bör nämnas redan i inledningen av avsnittet som handlar om delmål 5. Plattformen bör också lyfta fram det internationella samfundets ansträngningar och förmåga att förebygga, minska och hantera konflikter på fredligt sätt.

Försvarsmakten betonar det konfliktförebyggande arbetets betydelse. Militär kapacitetsutveckling kan i denna kontext bidra till att minska ett samhälles sårbarhet för väpnad konflikt. *FOI* anser att plattformen bör klargöra vikten av att alla politikområden utgår från en gemensam förståelse för mänsklig säkerhet och önskade resultat under delmål 5. Av särskild vikt är en fördjupad forskning utifrån ett genusperspektiv och kvinnors/flickors skydd och deltagande. *Strålsäkerhetsmyndighetens* insatser är förebyggande vad avser den konfliktpotential som ligger i spridning av kärnvapen. Men även i en mindre skala är verksamheten dämpande för olika konflikter och former för våldsanvändning som kan förekomma till följd av smuggling av radioaktiva och nukleära material.

RIO-Folac framhåller att utbildning kan spela en viktig roll för att förebygga konflikter, liksom för att stödja arbetet för att förebygga och minska det könsrelaterade våldet. *Läraryrket* framhåller att länder med stor ojämlikhet i sitt utbildningssystem löper större risk för att hamna i konflikt. Utbildningens roll för att förebygga konflikter och öka tolerans mellan människor bör betonas.

Amnesty, Forum Syd och Svenska sektionen av internationella kvinnoförbundet för fred och frihet (IKFF), Kristna Fredsrörelsen och Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen välkomnar att mänsklig säkerhet och frihet från våld utgör ett eget stående mål i plattformen. Den potential som ökad vapenkontroll har för att förebygga väpnade konflikter och våld poängteras. Stärkt kontroll över flöden av vapen och ammunition bör, enligt Amnesty, lyftas fram som ett tydligt mål. Forum Syd menar att i ett delmål som refererar till mänsklig säkerhet bör finnas en tydlig referens till PGU. Även civilsamhället kan spela en roll relaterat till dessa frågor. Frågan om att stödja kvinnor som traumatiserats p.g.a. våld borde utvecklas mer. IKFF, Kristna Fredsrörelsen och Svenska Freds- pekar på ett antal punkter som bör reflekteras ytterligare:

- Krav på konfliktkänslighet
- Behovet av stärkt kontroll över internationella vapen och ammunitionsflöden
- Behovet av nedrustnings- och vapenkontrollinsatser
- Civila samhällets aktörers roll som opinionsbildare
- Vikten av att stärka implementeringen av hela FN:s säkerhetsrådsagenda för kvinnor fred och säkerhet (inte enbart 1325 och 1820)

Kvinna till kvinna skulle vilja se att det perspektiv som nämns i avsnitt 5.5.3 också lyfts fram som ett övergripande perspektiv för mänsklig säkerhet under avsnitt 5.5. *LSU* pekar på att fattiga unga är en sårbar grupp som löper stor risk att hamna i kriminalitet och i vissa kontexter att utnyttjas i våldsamma konflikter. *Operation 1325* anser att under regeringens bedömning bör ingå tillägget: ”*upptäckande, förhindrande och lösande av konflikter.*” *Svenska FN-förbundet* ser positivt på att det i

skriften tydliggörs att Sverige ställer sig bakom begreppet Mänsklig säkerhet, och skulle dessutom vilja se en hänvisning till att Sverige även stödjer den framväxande folkrättsliga normen, Skyldigheten att skydda. *Sveriges kvinnolobby* och *UN Women Nationell Kommitté Sverige* ser det som ett misstag att kvinnors roll i förebyggande av konflikter m.m. inte nämns. *Life and Peace Institute* tycker att det är lätt att hålla med om detta avsnitt, men frågar varför det är så kortfattat? Vikten av fredsarbetet behöver uttryckas på ett flertal ställen i delmål 5.

Rädda Barnen föreslår att barns rätt till trygghet och skydd specificeras i skrivelsen, och att detta görs bäst genom förebyggande åtgärder inom ramen för nationella trygghetssystem.

PRO föreslår, 5.5 andra stycket "... - politiskt, kriminellt, ekonomiskt, socialt, ålders- eller könsrelaterat."

5.5.1 Minskad sårbarhet för konflikt och återfall i konflikt

Folke Bernadotteakademin instämmer i vikten av att arbeta situationsanpassat med konfliktorsaker, och att arbetet vägleds av en konfliktanalys som uppdateras kontinuerligt. Konfliktanalysen bör inkludera ett genusperspektiv. FBA rekommenderar även att regeringen tydliggör innebörden i att "särskilt fokus ska läggas vid kvinnors aktiva deltagande i alla faser av konfliktcykeln" och utvecklar skrivningarna om vad detta kan innebära. Detta tydliggörande bör även kopplas till Regeringens handlingsplan för 1325/1820. Regeringen också bör lyfta fram vikten av att stödja utvecklingen av så kallade "Early Warning"-system. Plattformen bör lyfta fram Sveriges möjligheter, att erbjuda en neutral plats för samtal mellan parter som söker en fredlig lösning på en konflikt, s.k. "Good Offices". FBA instämmer i plattformens förslag att Sverige ska "stödja en inkluderande dialog om konfliktförebyggande, andra former av fredlig konfliktshantering, förtroendeskapande och försoning". FBA välkomnar även att regeringen lyfter fram vikten av Sveriges personalbidrag till civila konfliktförebyggande och krishanteringsinsatser.

Försvarsmaktens erfarenheter visar att säkerhetssektorreform kan bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. *Statens kulturråds* erfarenheter visar att kultur kan spela en roll för ett samhälles förmåga att hantera motsättningar utan att dessa övergår i våld. *Operation 1325* tycker att analysen är utmärkt. *Svenska kyrkan* anser att resultatmålet är bra, men behöver stärkas med att regeringen redogör för hur man ämnar stärka och utveckla detta arbete, såväl i Sverige som i samarbetsländerna. Det konfliktförebyggande perspektivet bör också stärkas genom att inkludera skrivningar om vapenkontroll och nedrustning. *Life and Peace Institute* menar att genom att bidra med civila experter, måste även inkluderas en insikt om att inkluderande fredsarbete är mycket personalintensivt och utsträckt i tid samt genomförs av CSO snarare än av myndigheter.

5.5.2 Ökad mänsklig säkerhet i konflikt- och postkonfliktsituationer

Folke Bernadotteakademien anser att plattformen bör förtydliga att Sveriges stöd till avväpning, demobilisering och återintegrering (DDR) även inkluderar insatser som stödjer omvandlingen av väpnade grupper till politiska partier. Plattformens avsnitt gällande en fungerande säkerhetssektor bör lyfta fram att målet med biståndsinsatser till stöd för säkerhetssektorreform är att säkerhetsaktörer såsom militär och polis kan spela en positiv roll och bidra till att skapa lag och ordning. *IKFF, Kristina Fredsrörelsen, Svenska Freds* konstaterar att i plattformen framhålls vikten av att Sverige ger stöd till DDR, anpassat även till kvinnor och före detta barnsoldater, samt att insatser görs för att hantera minor och stödja arbetet mot oansvarig och illegal spridning av små och lätta vapen. Detta välkomnas, biståndsverksamhet som genom vapenkontroll- och nedrustningsinsatser syftar till att minska väpnat våld och väpnade konflikter på ett tydligare sätt kan och bör utgå från en bredare och mer förebyggande ansats. *Islamic Relief Sverige* anser att det verkar saknas tydlig strategi på vilket sätt man ska hantera de långvariga och komplicerade konflikterna utifrån en bistånds-, påverkans- och politiskperspektiv.

Kvinna till kvinna påpekar att deltagande i politik och beslutsfattande inte bara är en förutsättning för demokratisk utveckling, det är också en viktig del i mänsklig säkerhet. Det skulle välkomnas att kvinnors aktörskap lyfts fram i avsnitt 5.5.2, samt en referens till SCR 2122, som lyfter just detta. *Operation 1325* föreslår: [...] speciellt skydd och stöd som deltagare och aktörer, särskilt genom insatser för att stärka efterlevnaden av FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1325, 1820 och 2122 om kvinnor, fred och säkerhet. *Svenska Afghanstankommittén* noterar att FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 lyfts fram i stycke 5.5.2, men anser att det bör förtydligas att Sverige ska verka för att nationella handlingsplaner för 1325 ska utarbetas, samt att specifik och regelbunden uppföljning och rapportering ska ske kring uppfyllelsen av sådana planer. *Svenska kyrkan* anser att även säkerhetsrådsresolution 1888 och 1889 bör beaktas i arbetet. Det är viktigt att även beakta kvinnor som aktörer, och inte enbart offer, i det fredsbyggande arbetet.

Röda korset framhåller att en viktig faktor för mänsklig säkerhet i väpnade konflikter är respekt för internationell humanitär rätt. Röda Korset föreslår följande skrivning:

Insatser görs för att hantera minor, klusterammunition och explosiva lämningar efter krig, samt för att stödja arbetet mot oansvarig och illegal spridning av små och lätta vapen och annan krigsmateriel, i enlighet med Sveriges folkrättsliga åtaganden.

5.5.3 Minskat könsrelaterat våld

Statens kulturråd påtalar att samhällen där kvinnor har egenmakt och är aktiva deltagare i politik, ekonomi och samhällsliv tenderar att vara min-

dre vålds- och konfliktbenägna. Det svenska biståndet ska därför främja jämställdhet mellan kvinnor och män. *Kvinna till Kvinna* välkomnar och vikten av att stärka kvinnors egenmakt och deltagande för ökad jämställdhet och för att minska könsrelaterat våld. *RFSU* önskar en starkare skrivning som visar på omfattningen av det könsbaserade våldet, dess konsekvenser, grundläggande normer och strukturer. *Sveriges kvinno-lobby* anser att avsnittet även bör nämna sexhandel och ha ett tydligt fokus på motarbete av prostitution, då detta är ett utbredd problem i konfliktdrabbade områden. *IOGT-NTO* föreslår att det tydligt framgår vilken framträdande roll alkohol och andra droger har vid förekomsten av interpersonellt våld samt mäns våld mot kvinnor. *PRO* föreslår: 5.5.3 första st. "... Kvinnor, i alla åldrar, och flickor är särskilt utsatta för denna typ av ...". *RFSL* föreslår att i första stycket, i meningen som börjar "Kvinnor och flickor är särskilt utsatta för denna typ av förtryck", lägga till "hbtq-personer". Att i samma avsnitt, i andra stycket, i meningen som lyder "Också kvinnoorganisationers kunskap, kompetens och agerande ska tillvaratas." lägga till "hbtq-organisationers".

Plan Sverige påpekar att man genom att främja icke-våld i relation till barn genom att stärka stater och medborgares förmåga att skydda barn från våld är därför en viktig förebyggande åtgärd.

5.6 Delmål 6: Räddade liv, lindrad nöd och upprätthållen mänsklig värdighet

Regeringens bedömning: För att nå delmålet Räddade liv, lindrad nöd och upprätthållen mänsklig värdighet är följande resultat särskilt viktiga:

- Ett humanitärt bistånd baserat på humanitära behov, inklusive kvinnors och barns särskilda behov
- Tryggad livsmedelsförsörjning i samband med humanitära kriser och katastrofer
- Effektivt skydd av flyktingar och internflyktingar
- Ökad respekt för de humanitära principerna och internationell humanitär rätt
- Ett starkt och samordnat internationellt humanitärt system

Sida föreslår att regeringen ytterligare lyfter fram vikten av att det humanitära biståndet (Good Humanitarian Donorship, humanitära imperativet, internationell humanitär rätt och andra vägledande humanitära principer) och utvecklingssamarbetet samspelar för att bidra till långsiktigt hållbar utveckling. Vidare att regeringen överväger att bredda skrivningarna om det humanitära biståndet, så att det är möjligt att åstadkomma resultat utan begränsningar till val av samarbetspartner eller sektorer. *Strålsäkerhetsmyndighetens* insatser ska i förlängningen bidra till att rädda liv, genom etableringen av åtgärder som kan förebygga "nukleära händelser", allt från kärnavapenspridning och smuggling av radioaktiva material till utökad säkerhet på kärnkraftverk.

Folke Bernadotteakademien anser att den inledande texten bör kompletteras med en skrivning som lyfter fram vikten av att arbetet för att rädda liv, lindra nöd, och upprätthålla mänsklig värdighet sker med ett genusperspektiv. Sveriges kvinnolobby anser att genusperspektiv saknas. Det vore även lämpligt att nämna t.ex. koordineringsmekanismer och att rollfördelningen stärks, med svenskt stöd. *UN Women Internationell Kommitté Sverige* pekar på att kvinnor måste vara del av besluten och genomförandet. *PRO* lyfter fram att ett äldre perspektiv behövs i det humanitära arbetet. *SLU* instämmer i de prioriteringar som görs på detta område. *Läraryrket* pekar på nödvändigheten av utbildning vid återuppbyggnad av ett fungerande samhälle och marknad vid katastrofer. I texten bör det framgå att skolan har en viktig roll vid katastrofsituationer. *SIWI* anser att vattenresursernas betydelse som produktiv resurs bör lyftas fram i detta avsnitt. Det är beklagligt att frågor om vatten, sanitet och hygien saknas i avsnittet. Vidare behöver länken mellan humanitärt stöd och utvecklingsbistånd tydliggöras.

PMU och *Rädda Barnen* tycker det är bra att plattformen genom ett eget delmål synliggör det humanitära arbetet. Dock vore det önskvärt med en tydlig skrivning om länken mellan humanitära insatser och ett långsiktigt utvecklingsarbete med fokus på fattigdomsbekämpning.

Röda korset anser att i det humanitära biståndet bör vikten av såväl nödhjälp som skydd poängteras. När det gäller skydd talar plattformen i princip bara om flyktingar och internflyktingar, man bör göra tillägget "... och utsatta miljöer". *Röda korset* föreslår en annan ordning under delmål 6, där grunden för det humanitära biståndet läggs först. I paragraf 2 bör tilläggas att de komplexa humanitära kriserna ökar. Det saknas skrivning om vad det humanitära biståndet innehåller. *Röda korset* ställer sig frågande till att prioritera vissa sektorer eller målgrupper, då biståndet ska vara behovsbaserat. Vidare saknas en tydlighet kring katastrofförebyggande arbete och tidig återhämtning. Meningen som lyder "Det är samtidigt viktigt att förebygga katastrofer..." bör läggas upp i "rutan" (men stryk ordet samtidigt). Vidare bör läggas till på sista meningen i rutan "Ett starkt och samordnat internationellt humanitärt system i samverkan med Rödakors- och Rödahalvmånerörelsen".

5.6.1 Ett humanitärt bistånd baserat på humanitära behov, inklusive kvinnors och barns särskilda behov

Plan Sverige föreslår att barns och ungdomars särskilda behov och utsatthet tydligare återspeglas i plattformen. I texten behöver det förtydligas vad "humanitära behov" syftar till. 5.6.1 bör omformuleras till: *Ett humanitärt bistånd baserat på humanitära behov, inklusive kvinnors och barns särskilda behov och rättigheter*. *Röda korset* anser att rubriken är missvisande, genusperspektivet bör genomsyra. Även *FBA* pekar på att ett humanitärt bistånd genomgående bör använda sig av ett genusperspektiv.

Svenska kyrkan saknar ett deltagandeperspektiv i skrivningen. *PRO* föreslår (5.6.1), sjätte raden: "... *kvinnor, män, äldre, barn...*".

5.6.2 Tryggad livsmedelsförsörjning i samband med humanitära kriser och katastrofer

Kungliga skogs- och lantbruksakademien finner att regeringen anser att det humanitära livsmedelsbiståndet ska vara kortsiktigt. *KSLA* vill understödja den tanken, då det långsiktiga perspektivet med nödvändighet måste vara att försöka bygga upp lokal kapacitet inom området. *Röda korset* anser inte att någon särskild sektor ska prioriteras. Dessutom bör livsmedelsbistånd i den mån det är möjligt så tidigt det bara går i en kris ha ett fokus på resiliens, det kan även vara en del i ett katastrofförebyggande och riskreducerande arbete.

SLU påpekar att ensidig kost är en allvarlig hälsorisk och föreslår följande formulering: "*För att åstadkomma resultat ska Sverige verka för att det humanitära livsmedelsbiståndet effektivt bekämpar hunger och undernäring.*"

Läkare Utan Gränser föreslår följande tillägg i texten: "*förutsatt att det finns tillgång till produkter av tillräckligt hög kvalitet som behövs för att bemöta sårbara grupper, t.ex. små barns, särskilda näringsbehov.*"

Svenska kyrkan saknar en referens om tidig återhämtning. Förslag till tilläggs mening: *Sverige ska redan under tidig återuppbyggnad genomföra insatser som främjar självförsörjning och minimerar framtida sårbarhet hos individer och samhällen.*§

5.6.3 Effektivt skydd av flyktingar och internflyktingar

Migrationsverket välkomnar den hänvisning som finns till att Sverige ska stödja det internationella samfundets arbete med att finna hållbara lösningar för flyktingar, och föreslår att denna skrivning breddas till att åtminstone också avse andra skyddsbehövande. *Svenska kyrkan* föreslår följande tillägg: *Sverige ska verka för humanitära insatser som, där så är möjligt, utgår från och stärker människors egna överlevnads- och försörjningsmekanismer.*

5.6.4 Ökad respekt för de humanitära principerna och internationell humanitär rätt

Försvarsmakten understryker betydelsen av balans mellan uppgifter och resurser, samt anpassade insatsregler, för de fall militära resurser ges i uppgift att bidra till skydd av civila. *Läkare Utan Gränser* vill efterlysa ett förtydligande av vilken typ av åtgärder som hänvisas till ska vidtas för att öka säkerheten för humanitär personal.

Röda korset anser att regeringen särskilt borde lyfta fram och inkludera frivilliga inom definitionen "*humanitär personal i fält*". "*Opartisk*" bör läggas till före "*humanitärt tillträde*" (andra meningen). Vidare bör "*in-*

klusive hälso- och sjukvårdspersonal” läggs till för att betona att detta är ett problem som uppmärksammas globalt: ”Sverige ska också verka för att åtgärder vidtas som ökar säkerheten för humanitär personal, inklusive hälso- och sjukvårdspersonal.”

Svenska Missionsrådet menar att plattformen måste tydliggöra hur man ska säkerställa nödlidandes deltagande vid, och inflytande över, utformning och planering och humanitära insatser. Regeringen måste förtydliga vad som avses med mandat, kapacitet och utbildning för att skydda civila. Plattformen påpekar att det är viktigt att hålla isär de militära och civila rollerna. Denna skrivning bör vara skarpare

5.6.5 Ett starkt och samordnat internationellt humanitärt system

Röda korset ser att plattformen genomgående talar om ett humanitärt system och ”Sveriges särställning inom det humanitära systemet”. Detta är inte en korrekt bild av hur det internationella och lokala humanitära arbetet fungerar i praktiken. Texten bör skilja på det formella humanitära systemet och det bredare humanitära landskapet.

6 Principer för ett effektivt och resultatriktat svenskt bistånd

Folke Bernadotteakademien anser att plattformen bör förtydliga att svenskt bistånd ska vara konfliktkänsligt och lyfta in detta i avsnittet om viktiga principer för svenskt bistånd. *SCB* instämmer i regeringens bedömning att resultatbaserad styrning är beroende av tillgången till tillförlitlig statistik och att Sverige ska bidra till att stödja statistikutveckling. *Uppsala universitet* betonar vikten av samordning mellan aktörer från olika sektorer – men också inom sektorer – för att mest effektivt uppnå synergieffekter, inte minst när det gäller biståndsfinansiering. *Havs- och vattenmyndigheten* föreslår att det bör övervägas om en särskild seminarierie för svenska biståndsaktörer kunde genomföras av UD/Sida i syfte att skapa en enhetlig syn på dessa frågor hos de som medverkar i biståndets genomförande. *SLU* stödjer de mål och syften som ges i plattformen. *SLU*:s erfarenhet är att dessa mål bättre kan kombineras med ett effektivt och resultatriktat bistånd om det kanaliseras genom Sida än om det kanaliseras genom EU eller FN-systemet. *Concord Sverige* pekar på att plattformen inte speglar alla principer, och framförallt är den inte tydlig kring principen om demokratiskt ägarskap. *Diakonia* föreslår att skrivelsen tydliggör att samarbete med privata aktörer i biståndet bör underställas, utgå ifrån samt utvärderas utifrån samma principer som allt annat bistånd, i enlighet med internationella överenskommelserna om utvecklings- och biståndseffektivitet. *Röda korset* anser att även principerna för Good Humanitarian Donorship bör lyftas fram. *Svenska kyrkan* understryker att de resultatstrategier som ska leda den svenska bistånds-

verksamheten bör utgå från de nationella utvecklingsplaner eller planer för fattigdomsbekämpning som samarbetsländerna själva har utarbetat. *Sveriges kvinnolobby* delar de allmänna principerna om resultatfokus, aktivt antikorrupsionsarbete, effektiv medelsanvändning och transparenta system för redovisning. *SPE* konstaterar att regeringens ambition är att Sverige ska vara tydlig och ställa höga krav på sina samarbetspartners i biståndet. Ett område som Sverige kan använda för att ställa krav är de upphandlingar man finansierar med biståndet. Ett annat område som måste hanteras är korrupsionen i upphandlingarna. *SPE* skulle också vilja se ett utvecklat resonemang kring hur Sverige ska vara berett att ompröva sitt biståndsenagemang när kraven på mottagarländer och samarbetspartners inte uppfylls.

6.1 Stärkt fokus på resultat

FOI anser att relationen mellan forskning, policyutveckling och genomförande av biståndet bör förstärkas, och samverkan mellan forskningsinstitutioner och forskare på det norra och södra halvklotet prioriteras. *Statskontoret* ser positivt på det uttalade målet att styrningen av utvecklingsarbetet inte ska innebära att biståndet inriktas mot kortsiktiga resultat och att fokus ska ligga på ett mindre antal tematiska områden. *Göteborgs universitet* anser att det är bra att långsiktiga resultat ska prioriteras, men frågar bl.a. hur ett fortsatt starkt fokus på mätbarhet och resultat ska kombineras med långsiktighet och risktagande? *Stockholms universitet* ser positivt på att plattformen poängterar att regeringen framförallt är intresserad av långsiktigt hållbara resultat. Trots att dokumentet poängterar vikten av att minska rapporteringsbördan hos den svenska biståndsförvaltningen kan de föreslagna kontrollåtgärderna befaras skapa en större administrativ börda för biståndsförvaltningen. Denna börda riskerar också att motverka plattformens avsikter och principer om mer innovation och flexibilitet. *Universitets- och högskolerådet* välkomnar att biståndet ska styras med utgångspunkt i de resultat som ska uppnås. För att biståndsverksamheten ska kunna följas upp i relation till uppsatta mål, kan delmålen ytterligare förstärkas genom tydliga tidsramar. *Uppsala universitet* anser att regeringens ambition att genom plattformen renodla biståndsmålen och implementera bistånd med ambitiösa målsättningar är lovvärda. Dock har målstyrning av ett diversifierat bistånd över tid inte visat sig vara ett alltigenom effektivt sätt att bedriva biståndspolitik. *Naturvårdsverket* pekar på att delmålen bidrar till att förtydliga prioriteringar och bör underlätta uppföljning och utvärdering av resultaten i biståndet. Det är dock oklart hur dessa biståndspolitiska delmål kommer att omsättas i praktiskt biståndsarbete. Skrivelsen behöver därför kompletteras med ett avsnitt om hur operationaliseringen av plattformen kommer att ske i samband med processen för att ta fram, genomföra och följa upp resultatstrategierna och resultatet av biståndet. Tanja Rasmus-

son bekräftade vid remissmötet den 6 februari att regeringen har för avsikt att genomföra fördjupade konsultationer med olika experter och intressenter vid framtagandet av nya resultatstrategier. Naturvårdsverket anser att formerna för detta bör dokumenteras i skrivelsen.

Diakonia föreslår att skrivelsen presenterar ambitioner för hur de resultat som Sverige vill nå ska utgå från mottagarnas egna prioriteringar – parlament och civilsamhälle samt i samråd med andra givare. De nuvarande skrivningarna är Sverige-fokuserade och ger intrycket av att de formulerade resultaten ska användas som villkor för finansiering. Resultaten bör istället beskrivas som en möjlighet för Sverige att skapa dialog med olika aktörer i mottagarlandet. Plattformen poängterar *“att regeringen framförallt är intresserad av långsiktigt hållbara resultat och inte enbart korta och mätbara resultat”* (sid. 40). *Diakonia* välkomnar detta men det finns stora frågetecken när det gäller hur man ska redovisa resultat på just svenska insatser när insatserna sker tillsammans med mottagaren och tillsammans med andra givare utan att detta medför t.ex. en omfattande ny administrativ börda. Resultatagendan innebär klara risker att göra biståndet mer givarstyrkt. Skrivelsen bör betona att för att uppnå effektivitet måste biståndsbudgeten underställas biståndets mål och utvärderas utifrån dessa mål. *Hungerprojektet* ställer sig positiva till att resultatarbetet får stort fokus. När det gäller vikten av att involvera forskningen i resultatutvecklingen är det oklart om det även involverar universitet och forskning lokalt. *Forum Syd* och *Generalsekreterarnätverket* framhåller att ett effektivt bistånd som ger resultat är viktigt och välkomnar att plattformen tydligt bejakar internationella överenskommelser för ett effektivare bistånd. *Kristdemokratiskt Internationellt Center* påpekar att den biståndspolitiska plattformen inte är ett styrdokument, utan ska vara ”vägledande” för styrningen av biståndet. Hur avser regeringen att säkra upp att de förväntade resultaten i resultatstrategierna återspeglar det som står i den biståndspolitiska plattformen samt de sex delmålen. Ska vissa (eller alla) delmålen integreras (mainstreamas) i resultatstrategierna? *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* vill framhålla att biståndet som regel, och inte minst inom de areella näringarna, kräver långsiktighet och uthållighet. *KSLA* föreslår att (sid. 40 st. 1) bör kompletteras med att *”Många insatser, bl.a. inom de areella näringarna, måste med nödvändighet vara långsiktiga för att kunna uppnå bestående resultat”*. *Läraryrket* och *Raoul Wallenberg Institutet* instämmer i skrivningarna om att Sveriges bistånd inte ska inriktas på kortsiktiga resultat eller enbart resultat som är lätt mätbara. *PMU* tycker det är bra med ökad betoning på strategistyrning för leverans och generering av resultat. *Unicef Sverige* tycker att det stärkta individfokus och ökade krav på att visa konkreta resultat är positiva förändringar. *Rädda Barnen* menar att det är en god princip att svenskt bistånd ska vara strategistyrkt, som ger ökad tydlighet. Erfarenheten av den första generationen av resultatstrategier för svenska

samarbetsländer visar dock på vissa problem som bör hanteras. Resultatstrategierna har hittills präglats av ett starkt biståndsgivarperspektiv och därför blivit väldigt ”svenska” produkter. Strategierna bör framöver bättre koordineras med samarbetslandet och övriga givare. Om ”*de fattiga och förtryckta människornas perspektiv*” ska vara en central komponent i all biståndsplanering bör också strategierna framtas i dialog med berörda människor och deras organisationer i det civila samhället. *Röda korset* anser att även principerna för Good Humanitarian Donorship bör lyftas fram. *SIWI* anser att detta är ett prioriterat område som är mycket väl beskrivet. Det är positivt att skrivelsen anger att Sverige ska sträva efter att bidra till långsiktiga resultat och att en tydlig resultatagenda inte innebär att biståndet ska inriktas på insatser som ger kortsiktiga resultat som är lätta att mäta, utan tvärtom. Detta kunde dock förstärkas. *Svenska Afghanistankommittén* instämmer i att tydlig resultatstyrning inte ska tolkas som att biståndet ska inriktas på mätbara kortsiktiga resultat, utan att långsiktiga perspektiv och insatser är viktiga även om de kan vara mer komplexa att mäta. SAK önskar dock se ett förtydligande kring hur denna plattform står i förhållande till samarbetsländernas egna utvecklingsplaner och kommande resultatstrategier samt uppföljning av resultat, som enligt plattformen inte ska reduceras till kortsiktiga resultat eller sådana resultat som är enkla att mäta. Man talar om ett starkt fokus på resultat och de resultat som ”regeringen vill uppnå”. SAK efterfrågar ett tydligare resonemang kring hur man ska säkerställa lokalt ägarskap och långsiktighet. *Svenska missionsrådet* påpekar att utvecklingsproblematik ofta berör hela regioner eller system. För att skapa förändring för enskilda människor och länder krävs att biståndsarbetet anpassas till denna komplexitet. Plattformen saknar analys och resonemang kring detta. Plattformen bör förtydliga hur regeringens resultatstrategier säkerställer perspektiv från och delaktighet av rättighetsinnehavare, att man utgår från samarbetsländernas egna prioriteringar, samt att stödet genom det civila samhället utgår från organisationernas egen identitet, deras relationer och prioriteringar. Vidare välkomnas att regeringen menar att fokus på resultatet inte får innebära att man bara satsar på det kortsiktiga och kvantitativt mätbara. *WWF* menar att plattformen uttrycker å ena sidan ett fokus på den enskilda människans och individens möjligheter till utveckling, å andra sidan en strävan att i ökad utsträckning arbeta programmatiskt och på aggregerad nivå. Dessa två perspektiv behöver inte vara ömsesidigt uteslutande, men krockar ibland, (t.ex. på sid. 46, 7.1.3) Det är naturligt och bra att civilsamhällets organisationer delvis verkar på lokal nivå och i det konkreta mötet med de människor biståndet prioriterar, men däremot ter det sig varken effektivt eller görligt att följa upp resultat på individnivå. *Linnéuniversitetet* anser givet regeringens fokus på biståndets resultat att stycke 6.1 som berör frågan om resultat är undermåligt då det inte behandlar de centrala frågorna och

skiljelinjerna i resultatdiskussionen såsom exempelvis på vilken nivå de ska mätas; ligger fokus på output och aktiviteter, på institutionsutveckling och inom vilken tidsram ska de mätas?

6.2 Insyn och öppenhet

Concord Sverige anser att det är bra att regeringen skriver om att information ska finnas tillgänglig på webben, men det saknas en skrivning om konkreta mekanismer för dialog med medborgare/civilsamhället i biståndspolitiska frågor för ansvarsutkrävande. *Röda korset* anser att Sverige bör verka för/stötta att biståndsaktörers system stärks inom detta område. *Linnéuniversitetet* frågar om lärande och erfarenhetsåterföring, samt insyn och öppenhet, är avsett för den svenska biståndsförvaltningen – eller innefattar det också mottagarlandet och dess aktörer?

6.3 Biståndet ska stärka kampen mot korruptionen

Universitets- och högskolerådet anser att den svenska offentliga förvaltningen kan bidra till att skapa kapacitet och samtidigt skapa hållbara rättssäkra system, som kan motverka korruption genom att bygga system för transparens, tillgänglighet och intern styrning och kontroll. Svenska myndigheters roll i avsnittet kan förtydligas. *Lärarförbundet* är positivt till skrivningen om utvecklingsarbetets roll att förebygga och motverka korruption.

6.4 Innovation och flexibilitet

Riksgälden vill betona vikten av att på förhand identifiera och analysera de ekonomiska risker och kostnader som innovativa finanseringsmekanismer innebär. Garantier och olika försäkringslösningar är behäftade med framtida kostnader vars storlek på förhand är svår att uppskatta. Det är därför väsentligt att vid användandet av nya instrument även ta behovet av löpande riskkontroll och uppföljning i beaktande. *Tillväxtverket* anser att principen om ett innovativt och flexibelt bistånd är nära sammanlänkat med principen att uppmuntra nya samarbetsformer och mekanismer. Det svenska näringslivets deltagande i biståndet bör kunna spegla en viktigare roll inom de sektorer där svenska företag har marknadsledande roller eller besitter unik kompetens.

6.5 Svenskt bistånd ska söka ny kunskap och samverka med andra aktörer

Flera myndigheter, däribland *Migrationsverket*, *MSB*, *Skogsstyrelsen* och *Jordbruksverket*, föreslår att ”myndigheter” också nämns i första mening- en som viktiga aktörer i samma avseende som ”offentliga aktörer såsom forskningen”. *Exportkreditnämnden* anser att det är positivt att det svenska biståndet ska dra nytta av den kunskap, kompetens och kapacitet

som finns hos svenska aktörer. *Boverket* tillskyndar en ökad organisatorisk samordning av biståndspolitiska och exportfrämjande insatser i statsförvaltningen. *Riksgälden* ser positivt på att utnyttja de svenska myndigheternas kompetens inom olika frågor.

Universitets- och högskolerådet och *SVA* pekar på vikten av att bättre utnyttja den kompetens och erfarenhet som finns hos svenska myndigheter och universitet. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* anser att detta avsnitt inte får den tyngd det förtjänar. Universitet, såsom *SLU* och dess motsvarigheter i olika u-länder, har här en viktig roll.

Forum Syd tolkar det som att ”nya aktörer” huvudsakligen verkar syfta på det privata näringslivet. Andra ”nya aktörer” är också viktiga att förhålla sig till. *Hungerprojektet* välkomnar att det svenska biståndet ska öppnas upp för nya aktörer. *Kvinna till kvinna* anser att civilsamhällesorganisationernas roll tydligare måste lyftas fram i plattformen. *Rädda Barnen* anser att det är oklart vilken roll näringslivet ska ha inom biståndet. Det behövs ett förtydligande av näringslivets roll inom utvecklingsarbetet. Dessutom behövs ett förtydligande av hur näringslivet förväntas bidra till det övergripande fattigdomsmålet och till rättighetsperspektivet. *Swecare* anser att skrivelsen ytterligare kan poängtera hur olika aktörer kan bidra till de värderingar och principer som ligger till grund för biståndspolitiken och till uppfyllelse av biståndets mål. *We effect* ifrågasätter delvis plattformens formuleringar kring det privata näringslivet som förändringspartner, och pekar också på att kooperativt företagande har goda förutsättningar att vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart.

PMU anser att uttrycket ”hög utväxling på det svenska biståndet” ger intryck av att det mest handlar om ekonomiska resultat. Det som saknas här är rättighetsperspektivet.

6.6 Särskilda förutsättningar i sviktande stater

Folke Bernadotteakademien anser att i det inledande stycket används ett par begrepp på ett missvisande sätt. *FBA* föreslår att de aktuella meningarna istället lyder: *Ofta görs långsiktiga biståndsinsatser parallellt med humanitära insatser och en säkerhetsfrämjande närvaro där också militära komponenter ingår. Att hålla isär de militära och humanitära rollerna är viktigt. Civil Right Defenders* menar att de principer och värderingar som beskrivs i plattformen inte beaktar de speciella förutsättningar som råder i de mest repressiva länderna och som måste beaktas för att en sådan satsning ska få genomslag och leda till positiva resultat. *Läkare Utan Gränser* pekar på att principen av att hålla isär civila och militära roller, definieras tydligt i både policy och praktik, *PMU* tycker det är bra att skrivelsen lyfter fram möjligheten att forma speciella strategier för sviktande stater, och det är bra att det civila samhällets roll betonas här. *Röda*

korset anser att vikten av de humanitära principerna för framgången i det humanitära arbetet behöver lyftas.

6.7 Kostnads- och riskmedvetenhet

Kristdemokratiskt Internationellt Center påpekar att biståndet verkar i en miljö där korruption är en stor risk. Det är därför viktigt att Sverige stödjer incitament till att anmäla misstänkt korruption. *PMU* tycker det är bra att skrivelsen tar sin utgångspunkt i komplexiteten när det gäller medvetenhet om kostnader och risker. *Svalorna Latinamerika* menar att relationen mellan insatsens storlek och kostnader för bl.a. uppföljning och administration samt hur det påverkar kostnadseffektiviteten kan tydliggöras i avsnittet.

7 Samverkan och synergier i det svenska biståndet

Sida understryker att samverkan är viktig för att få större effekt av såväl biståndsinsatser som påverkansarbete. Sidas erfarenhet är att samverkan bör sträcka sig bortom biståndsaktörer för att få största möjliga genomslagskraft. *Uppsala universitet* pekar på att ISP (International Science Programme) fyller en viktig funktion som akademisk koordinator för många svenska universitet och högskolor i relation till kapacitetsuppbyggnad i Afrika. *Concord Sverige* anser att skrivelsen bör förtydliga hur biståndsmålen relaterar till andra politikområden. Vidare bör plattformen ytterligare tydliggöra förhållandet mellan PGU och biståndet, t.ex. hur finansieringsfrågan ska hanteras *LO* och *LTO-TCO Bistånds nämnd* noterar för det multilaterala biståndet anges att relevans och effektivitet ska vara de principiella ledstjärnorna, och samma principer bör kunna appliceras också på det statliga bilaterala biståndet. *SIWI* föreslår att regionalt samarbete ges ett eget avsnitt under kap. 7, men att denna fråga också inkluderas där det refereras till bilateralt och multilateralt samarbete.

7.1 Ett väl anpassat bilateralt bistånd

PMU anser att det vore bra om det tydligare framgår att fokuseringen i bilateralt svenskt bistånd inte på samma sätt gäller för civilsamhällets verksamhet (ramorganisationerna). Det vore även bra med ett tydliggörande när det gäller långsiktigheten i svenskt bistånd inom reformsamarbete öst. *SIWI* finner inget större utrymme i dokumentet hur biståndet ska förhålla sig till globala, regionala eller gränsöverskridande frågor. *Svalorna Latinamerika* saknar bl.a. tydliga skrivningar om vikten av en hållbar och ansvarsfull utfasning av det svenska biståndet i de länder som det är aktuellt.

7.1.1 Fokus på fattiga länder och ofria länder

Folke Bernadotteakademien välkomnar att plattformen tydligt slår fast att svenskt bistånd ska främja demokrati och mänskliga rättigheter och bidra fred och försoning, och att det svenska stödet även omfattar länder som inte tillhör de allra fattigaste. FBA uppmanar regeringen att ytterligare förtydliga hur den ser på Sveriges långsiktiga biståndsenagemang i post-konfliktländer. FBA föreslår också regeringen att inkludera en skrivning som förtydligar den risk som ökade skillnader i inkomst- och resursfördelning utgör, samt att svenskt bistånd ska främja en transparent och rättvis fördelning av den ekonomiska utvecklingens resultat.

Skogsstyrelsen anser att den inledande meningen i avsnittet kan behöva förtydligas med avseende på vad som menas med ”mervärde” i detta sammanhang. *PMU* anser att man bör lägga till religiöst förtryck och förföljelse förutom de i texten redan nämnda viktiga ”*motvindsfrågorna*”. *Svalorna Latinamerika* instämmer i formuleringen att de länder som åtar sig att genomföra genomgripande reformer ska ha omfattande svenskt stöd.

LO och *LO-TCO Biståndsnämnd* anser att fokus i 7.1.1 i viss mån kan stå i diskrepans till 7.1.2 då ett individfokus måste vara överordnat vilket land stödet riktas mot. Denna potentiella källa till missförstånd bör utredas och förklaras ytterligare. *Rädda Barnen* understryker att det finns en motsättning mellan plattformens mål och det bistånd som bedrivs inom det Östliga partnerskapet och Västra Balkan. Det blir problematiskt när det hanteras inom samma mål och inriktning som biståndet mot fattiga och ofria länder.

7.1.2 Ett stärkt individfokus

SLU delar uppfattningen att det är den fattiga människans perspektiv på utveckling som ska tillämpas i såväl planer som genomförandet av svenska biståndsinsatser. *Diakonia* föreslår en skrivning angående betydelsen av organisering för att åstadkomma förändring och utveckling under 7.1.2. *Läkare Utan Gränser* välkomnar individfokus och enskilda människans rättigheter som en uppmaning att tillåta flexibilitet i biståndet för att bemöta stora ojämlikheter inom länder som enligt en BNP-baserad bedömning skulle fasas ut. *Läraryrket* föreslår att regeringens individfokus bör kompletteras med tydligare skrivelser om betydelsen av framväxt av institutioner, organisationer och ett starkt civilt samhälle som bidrar till att stärka individens rättigheter och påverkansmöjligheter. *Hungerprojektet* och *PMU* anser att den huvudfråga som formulerats är bra. *Stockholm Resilience Center* ser individfokus som viktigt, men det måste ses i samverkan med den utvecklingskraft som ligger i ett starkt socialt kapital och människans strävan mot en bättre framtid. *Svenska kyrkan* anser att det starka individfokus som

regeringen redogör för i grunden är positivt men att det behöver problematiseras och kompletteras.

LO-TCO Bistånds nämnd föreslår följande skrivning (7.1.2 st. 2):
Planeringen av svenska biståndsinsatser (...) den fattiga och förtryckta människans liv. I vilken mån påverkas detta av de politiska, sociala och ekonomiska beslut som tas av staten där den enskilda människan lever.

RFSL föreslår att i avsnitt 7.1.2, i andra avsnittet, i meningen som innefattar ”kunskap om de kvinnor och män, flickor och pojkar som biståndet riktar sig till” även skriva ”transpersoner”.

7.1.3 Det svenska biståndets olika samarbetspartner

Flera statliga myndigheter, däribland *Kriminalvården*, *Migrationsverket*, *Rikskriminalpolisen*, *Folke Bernadotteakademin*, *MSB*, *ESV*, *Kronofogdemyndigheten*, *Skatteverket*, *Skogsstyrelsen*, *Jordbruksverket*, *Lantmäteriet*, *Kemikalieinspektionen*, *Naturvårdsverket* och *Arbetsförmedlingen*, anser att skrivningen om de svenska myndigheternas roll i biståndet bör stärkas. Deras argumentation går i stort ut på att svenska myndigheter har ett högt anseende internationellt och svensk statsförvaltning ses som förebild inom demokratisk samhällsstyrning. Många svenska myndigheter har lång erfarenhet av att arbeta med systerinstitutioner i samarbetsländer, och bidrar till att bygga långsiktig institutionell kapacitet till gagn för medborgarna i samarbetslandet. En god statsförvaltning kan också bidra till gynnsamt klimat för handel, investeringar och företag.

Uppsala universitet anser att ambitionen i avsnittet om minskad rapporteringsbörda är lovvärd men delvis motsägs av det stärkta fokus på resultat och uppföljning som t.ex. uttrycks under 6.1. *SIWI* välkomnar skrivningen om minskad rapporteringsbörda. *Kommerskollegium* anser att arbetet med att stödja och bygga upp offentliga institutioner i samarbetsländer stämmer bra överens med de biståndspolitiska prioriteringarna. *SCB* anser att det finns svenska komparativa fördelar med nyttjandet av myndigheter som samarbetspartners i biståndet och att det bör synliggöras i plattformen.

Concord Sverige saknar skrivningar om hur civilsamhället har en viktig roll att vara watchdog och skapa debatt och opinion kring grundorsaker och varför människor lever i fattigdom och förtryck. *Forum Syd* framhåller att det finns all orsak att fortsätta analysera hur effektivt bistånd till näringslivet är för fattigdomsbekämpning. *Kristdemokratiskt Internationellt Center* pekar på att i de partianknutna organisationerna, som samarbetar med partier och politiker, inte nämns i texten. *Kungliga skogs- och lantbruksakademien* anser att för det civila samhällets roll inom det statligt finansierade biståndet, är det angeläget att det vilar på samma värdegrund som det huvudsakliga svenska biståndet. *Läraryrket* anser att avsnittet är välformulerat. *PMU* anser att relationen med civilsamhällets aktörer i Syd bör ytterligare synliggöras. *Raoul Wallenberg Insti-*

tutet anser att skrivelsen även bör ange organisationer och institutioner som varken är statliga eller tillhör civilsamhället eller det privata näringslivet, (t.ex. akademiska institutioner) som viktiga samarbetspartners för det svenska biståndet. *RFSL* föreslår att det förtydligas hur regeringen ser på det svenska civilsamhällets roll och potential som samarbetspartners och kunskapsbärare. Även vikten av det globala civila samhället bör betonas. *Rädda Barnen* önskar att plattformen tydligare anger vilken roll man ser för svenska enskilda organisationers utvecklingssamarbete med partners i ”fattiga och ofria länder”, samt för det övriga utvecklingssamarbetet. *Röda korset* menar att här behöver även internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsen beskrivas som aktör och dess särställning. Vidare bör rörelsens specifika mandat inom den internationella humanitära rätten, Internationella rödakorskommitténs (ICRC) unika roll beträffande bistånd och skydd samt övervakandet av den humanitära rätten behöver tydliggöras. *Svenska missionsrådet* efterfrågar förtydliganden bl.a. avseende civilsamhällets roll som granskare av politiska institutioner m.fl. och att CSO är aktörer i sin egen rätt. *SKL* framhåller att vid sidan av staten har lokalt och regionalt demokratiska valda organ i samarbetsländerna en viktig roll i genomförandet av det svenska biståndet. *WWF* tycker det är bra att civilsamhällets roll i utvecklingssamarbetet lyfts fram. Det är dock otydligt om regeringen även ser det svenska civila samhället och dess organisationer som viktiga partners i paritet med svenska statliga myndigheter och näringslivet. *We effect* tycker det är positivt att det civila samhällets betydelse som förändringsaktör nämns i plattformen. *We effect* anser att civilsamhällets betydelse inte ska ligga under ett delmål utan vara en metod som ska appliceras på samtliga delmål. *Life and Peace Institute* ser det som viktigt att lyfta fram sista stycket i 7.1.3, där det tydligt framgår att den biståndspolitiska viljan fokuserar på att följa insatserna i fält vilket bör innebära en närmare och mer regelbunden kontakt i fält. *TCO* föreslår att den biståndspolitiska plattformen tydligt uttalar vikten av att ta vara på den resurs som fackföreningar utgör i utvecklingssamarbetet och tydligt uttalar vikten av oberoende och demokratiska fackliga organisationer och den betydelse de har i fattigdomsminskningen. *ICLD* föreslår ett tillägg till texten:

De svenska kommunerna, regionerna och landstingen är viktiga aktörer inom det svenska biståndet och har en unik kompetens som bör tas tillvara, särskilt gällande grundläggande samhällsservice. Då ansvaret för grundläggande samhällsservice ligger på lokal förvaltningsnivå i flera av samarbetsländerna är erfarenhetsutbyten mellan politiker och tjänstemän på lokal och regional nivå i Sverige och samarbetsländerna en viktig komponent i uppfyllandet av flera av de biståndspolitiska målen.

7.1.4 Biståndet ska anpassas till landkontexten

Göteborgs universitet ser det som anmärkningsvärt att skrivelsen i stort uteslutande utgår ifrån ett givarperspektiv medan samarbetsländernas

ägarskap enbart diskuteras flyktigt. *Röda korset* menar att här saknas ett särskilt avsnitt om humanitärt bistånd och bistånd som stärker samhällets resiliens inför kriser, katastrofer och konflikter. *Diakonia* delar perspektivet att ”en grundprincip i det internationella biståndet är att samarbetsländerna själva ska äga sin utveckling och kontrollera ekonomiska flöden.” Positivt är att skrivelsen lyfter fram att Sverige i budget och programstöd ska ”verka för att det civila samhällets aktörer har möjlighet till deltagande, insyn och ansvarsutkrävande gentemot makthavare, liksom i övergripande nationella och lokala politiska processer och ansträngningar att minska fattigdomen.” (sid. 47).

7.1.5 Former för det bilaterala biståndet

Uppsala universitet anser att formuleringen att biståndet till ”största delen utgörs” av ”gåvor” är olycklig, och kan sprida uppfattningen att regeringen och svenska folket främst ser biståndspolitikerna som motiverad av föråldrade föreställningar om de fattiga ländernas tillstånd. Även *Fonden för mänskliga rättigheter* anser att formuleringen att det svenska biståndet till största delen fortfarande utgörs av gåvor rimmar illa med det rättighetsperspektiv som ska genomsyra biståndet. En bättre formulering vore att biståndet fortsätter att till stor del vara obundet. *Forum Syd* och *Svenska kyrkan* anser att det är oklart vad som menas med ”regeringens ambition är att kanalisera en större andel av det svenska biståndet genom innovativa bistånds- och finansieringsformer” istället för gåvor. *WWF* anser att biståndsbudgeten fortsatt i huvudsak kanaliseras som gåvor. *RFSU* pekar på att det inte framgår tydligt om och i så fall i vilken utsträckning Sverige ska införa resultatbaserade kontrakt som knyter utbetalningar till på förhand överenskomna resultatindikatorer och där biståndet betalas ut i efterhand.

7.2 Ett strategiskt multilateralt bistånd

Folke Bernadotteakademin uppmärksammar på att plattformen saknar en tydlig skrivning om att Sverige ska stödja att det multilaterala biståndet och att EU-biståndet genomförs med ett genusperspektiv, jämställdhetsintegrering och att det stärker kvinnors deltagande. *Havs- och vattenmyndigheten* understryker att det svenska multilaterala engagemanget går bortanför biståndet och även andra politiska målsättningar och prioriteringar är av betydelse i arbetet med vissa multilaterala organisationer. Det är viktigt att sådana andra politiska målsättningar är tydligt associerade med de sex delmålen för biståndspolitikerna. *Hungerprojektet* välkomnar skrivningarna om att Sverige ska ha en framträdande roll i multilaterala organisationer, men pekar också på vikten av uppföljning.

Forum Syd finner att i de fall en multilateral organisation finansieras av andra medel än biståndet kommer de förväntade resultaten att bidra

till mål och prioriteringar ”som förknippas med den finansieringskällan”. Det vore intressant med en analys om vilka budgetområden detta handlar om och vad som skiljer (och ännu viktigare att peka på PGU). *Läraryrket* föreslår att det civila samhällets roll på en global arena bör uppmärksammas och Sverige bör värna om svenska organisationers deltagande i multilaterala fora där observatörsplatser erbjuds.

7.2.1 Det multilaterala systemet som en effektiv biståndskanal

Swedac har i princip inget att erinra mot att svenskt bistånd går via multilaterala samarbetspartners, men framhåller att Sverige bör öka kraven på redovisning och uppföljning när svenskt bistånd går via multilaterala samarbetspartners. Det finns ett antal privata, förmögna, aktörer som sysslar med bistånd. *Swedac* saknar skrivningar om huruvida Sverige ska samverka med sådana aktörer

Concord Sverige anser att multilaterala organisationer har en viktig funktion. Dock finns en risk att helt förlita sig på multilaterala organisationers förmåga att lösa globala problem. *Concord* föreslår att Sverige ska prioritera lokalt ägarskap som en huvudfråga gentemot de multilaterala organisationerna och att deras effektivitet därmed ska bedömas utifrån den principen. Vidare ifrågasätts antagandet att Sverige når den största andelen som lever i fattigdom i medelinkomstländer via stödet till multilaterala kanaler. Vad gäller de multilaterala kanalerna föreslås en tydligare skrivning att Sverige kommer driva frågan kring fördelning av resurser som en prioritering med syftet att stödet ska nå människor som lever i fattigdom. *Röda korset* är positiv till ett fortsatt multilateralt förhållningssätt men betonar vikten av att jobba med multilaterala aktörer som har en lokal närvaro.

Kungliga skogs- och lantbruksakademien vill nämna den s.k. konsultativa gruppen för internationell lantbruksforskning, CGIAR, som bedriver ett synnerligen värdefullt arbete med sikte på olika områden inom de areella näringarna och som idag får omfattande svenskt stöd. Det finns också anledning att fortsätta stödja FAO:s försöks- och metodutvecklingsarbete. *PMU* menar att det är viktigt att även inom det multilaterala systemet bevara en mångfald av aktörer som för olika gruppers talan, och stärker deras kapacitet att förändra sina liv. *SCB:s* erfarenhet är att multilaterala organisationer har många fördelar som biståndskanal men att byggande av samhällsinstitutioner inte är en av dessa.

7.2.2 Globalt genomslag för svenska biståndspolitiska prioriteringar

SLU tror att andra styckets andra mening ”... förespråkar multilaterala och rättighetsbaserade lösningar och med ett starkt engagemang för det humanitära systemet” mer är en from förhoppning.

Svenska FN-förbundet ser positivt på regeringens bedömning att Sverige har goda förutsättningar att påverka det multilaterala systemets och

biståndets riktning och att Sverige även fortsättningsvis ska vara en aktiv, krävande och konstruktiv partner till det multilaterala systemets organisationer.

7.2.3 Ett effektivt och resultatriktat multilateralt bistånd

Skogsstyrelsen finner att det redogörs för olika stödformer där man bl.a. nämner att det för det riktade stödet också finns tematiska och geografiska resultatstrategier. Detta är det enda stället som dessa stödformer tas upp och *Skogsstyrelsen* efterlyser en lite mer utvecklad beskrivning.

SPE lyfter fram att många SPE-företag har erfarenhet av att arbeta med multilaterala organisationer, t.ex. olika FN-organ. Sverige skulle som betydande finansiär till många av dessa organisationer kunna ställa krav på att alla större projekt och program föregicks av en gedigen marknadsanalys där företag med lång erfarenhet av sektorn och landet tillfrågas om vad man ser som strategiskt viktiga problem att lösa för att den aktuella sektorn ska utvecklas på ett uthålligt och hållbart sätt på lång sikt. Vidare kan resonemanget kring förordnandet av icke-öronmärkt stöd och långsiktig finansiering (för en oinvidd läsare) inte riktigt gå ihop.

7.2.4 Prioriteringskriterier för svenskt bistånd via multilaterala organisationer

Concord Sverige välkomnar tydliga prioriteringskriterier för svenskt bistånd via multilaterala organisationer och föreslår en annan definition av kriteriet effektivitet. I stället förordas principerna för biståndseffektivitet. *PMU* anser att formuleringarna kring relevans och effektivitet ger intryck av att det är de svenska målen som definierar vad som är relevant. På sätt och vis är detta ett bra sätt att styra verksamheten, men det kan också slå fel ifråga om ägarskap.

7.3 Aktivt inflytande på och samverkan inom EU-biståndet

Folkhälsomyndigheten ser positivt på att skrivelsen lyfter ett aktivt inflytande på och samverkan inom EU-biståndet. *Röda korset* anser att även ECHO bör inkluderas som aktör. *Svenska FN-förbundet* skulle vilja se att Sverige i tillägg till att aktivt påverka utarbetandet, genomförandet och uppföljningen av EU:s utvecklingssamarbete även skulle verka aktivt för att övriga EU medlemsstater ska öka sitt bidrag till det globala utvecklingsarbetet i enlighet med FN:s rekommendation om att avsätta minst 0,7 % av BNI till detta.

7.3.1 EU som biståndsaktör

Folke Bernadotteakademin delar regeringens bedömning om att ”Sverige har goda förutsättningar att påverka den fortsatta utformningen och genomförandet av EU:s utvecklingspolitik och av biståndets inriktning”. Plattformen bär även lyfta fram Sveriges goda möjligheter att bidra till och stödja utbildningen av EU:s personal. *Försvarsmakten* understyrker, vad gäller det bistånd som kanaliseras via multilaterala aktörer (t.ex. EU) betydelsen av att detta sker samordnat inom ramen för en allomfattande ansats. En allomfattande ansats skapar synergier och är tillämpbar från konfliktförebyggande verksamhet, via krishantering, till återuppbyggnad.

7.3.2 Svensk påverkan på EU:s biståndspolitik

Ingen remissinstans har specifikt kommenterat detta avsnitt.

7.3.3 Vikten av samordning

Concord Sverige anser att under detta avsnitt bör en tydlig hänvisning göras till utvecklingseffektivitetsprinciperna och EU:s gemensamma åtaganden om samordning inom ramen för dessa och då särskilt demokratiskt ägarskap. *Concord* vill också se en skrivning kring hur European concensus on Development kopplas till den svenska biståndsplattformen.

Bilaga remissinstanser*Remissinstanser som svarat att de avstår/inte har några synpunkter:*

Riksrevisionen
Rikspolisstyrelsen
Åklagarmyndigheten
Kustbevakningen
Läkemedelsverket
Socialstyrelsen
Arbetsgivarverket
Finansinspektionen
Kammarkollegiet
Tullverket
Skolinspektionen
Sametinget
Sveriges Meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)
Vinnova
Medlingsinstitutet
Expertgruppen för utvärdering och analys av Sveriges internationella bistånd
Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco)

Remissinstanser som lämnat synpunkter

Domstolsverket
Kriminalvården
Migrationsverket
Exportkreditnämnden
Folke Bernadotteakademin (FBA)
Kommerskollegium
Nordiska Afrikainstitutet (NAI)
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac)
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)
Svenska Institutet (SI)
Försvarsmakten
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)
Boverket
Folkhälsomyndigheten
Försäkringskassan
Handisam
Pensionsmyndigheten
Ekonomistyrningsverket (ESV)
Kronofogdemyndigheten
Riksgäldskontoret
Skatteverket
Statistiska centralbyrån (Scb)
Statskontoret

Göteborgs universitet
Karolinska institutet (KI)
Lunds universitet
Myndigheten för yrkeshögskolan
Stockholms universitet
Universitetets- och högskolerådet (UHR)
Uppsala universitet
Vetenskapsrådet
Havs- och vattenmyndigheten (HaV)
Livsmedelsverket
Skogsstyrelsen
Statens jordbruksverk
Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)
Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)
Kemikalieinspektionen
Lantmäteriet
Naturvårdsverket
Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)
Luftfartsverket
Patent- och registreringsverket (PRV)
Statens energimyndighet
Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Tillväxtverket
Konstnärsnämnden
Riksantikvarieämbetet (RAÄ)
Statens kulturråd
Arbetsförmedlingen
Arbetsmiljöverket
Action Aid
Afrikagrupperna
Amnesty International svenska sektionen
Civil Rights Defenders
Concord Sverige
Diakonia
Fairtrade Sverige
RIO-Folac
Fonden för mänskliga rättigheter
Forum Syd
Hungerprojektet
Internationellt Centrum för Lokal Demokrati (ICLD)
Islamic Relief Sverige
Kristdemokratiskt Internationellt Center (KIC)
Kulturarv utan gränser
Kungliga skogs- och lantbruksakademien (KSLA)
Kvinna till kvinna
Landsorganisationen i Sverige (LO)
Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)
Lika Unika

LO-TCO Biståndsämnd
LSU - Sveriges ungdomsorganisationer
Läkare Utan Gränser
Läraryrket
Naturskyddsföreningen
Operation 1325
Pingstmissionens Utvecklingssamarbete (PMU)
Plan Sverige
Raoul Wallenberg Institutet
Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL)
Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU)
Rädda Barnen
Röda korset
Selam
Stockholm International Water Institute (SIWI)
Stockholm Resilience Center
Svalorna Latinamerika
Svenska Afghanistankommittén (SAK)
Svenska FN-förbundet
Svenska kyrkan
Svenska missionsrådet (SMR)
Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
Sveriges kvinnolobby
Swecare
Swedfund International AB
Unicef Sverige
Världsnaturfonden (WWF)
WaterAid
We effect
World's Children Prize Foundation

Spontana remissvar:

Erikshjälpen
Expertnätverket för de areella näringarnas bärkraftiga utveckling
Folkbildningsrådet (Fbr)
Generalsekreterarnätverket
Göranon, Bo
IKFF, Svenska Freds, Kristna Fredsrörelsen
IOGT-NTO
Life Peace and Institute
Linnéuniversitetet
Pensionärernas riksorganisation (PRO)
PRO Global
Rikskriminalpolisen
Svensk Projektexport (SPE)

TCO
Umeå universitet
UN Women Nationell Kommitté Sverige
Världsinfektionsfonden

Remissinstanser som inte svarat

Caritas
Centerpartiets internationella stiftelse
Chemsec
Dag Hammarskjöldstiftelsen
Det Naturliga Steget
Green Forum
Hand in Hand
Handikappförbunden
Individuell Människohjälp
International Aid Services
Internet Society Sweden Chapter
Jarl Hjalmarsson stiftelsen
Läkare i Världen
My Right – Empowering people with disabilities
Olof Palmes Internationella Center
Reportrar utan gränser
Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige
SIPRI
SOS Barnbyar
Stockholm Environment Institute
Svenska avdelningen av internationella juristkommissionen
Svenskt näringsliv
Sveriges Kristna Råd
Swedish International Liberal Centre
Vänsterns internationella forum

Bilaga förkortningar

BPfA - Beijing Platform for Action

CEDAW - kvinnokonventionen

CGIAR - konsultativa gruppen för internationell lantbruksforskning

DDR - avväpning, demobilisering och återintegrering (Disarmament, Demobilisation and Reintegration)

DRR - Disaster risk reduction

ECHO - Europeiska kommissionens kontor för humanitärt bistånd

ICT – Informations- och kommunikationsteknologi

PGU – Politik för global utveckling

SRHR - Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter